

CONTRA

nr 3 1989 årg 15 10:–

**Ännu svårt för kristna i Öst!
När skattebetalarna tog
vapen i hand!**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Anders Fjällström

Adress

Box 6082, 102 32 Stockholm

Tel 08-54 95 52 (även 08-751 56 26)

Frihetens röst (telefonvarare) 08-52 48 99

Prenumeration

Minst 65, rekommenderat 100 kronor, per år.
Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro
261-2638. *Finland:* Minst 45 mark per år.
Finländskt postgiro 1125 82-9. *Norge:* Minst
65 norska kronor per år. *Norskt postgiro* 1 99
82 77. *Danmark:* Minst 65 danska kronor per
år. *Danskt postgiro* 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Molnar

Expedition: Anders Fjällström

Redaktion: Christer Arkefors, Anders Fjäll-

ström, Carl G. Holm och Benny Rung

Övriga medarbetare: Tommy Hansson, Bertil

Häggman, Dietmar Kröhnert, Bertil Lindblom,

Alf Norbäck, Arne Sundström, Roger Söder-

qvist, Heidi Torbergson samt Peter Hartvig,

Köpenhamn, Allan C. Brownfeld, Washington

och Rune Westin, Sydney.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0510-520 00

Länskontakter

Blekinge: Peter Edwardsson 0454-870 08

Bolnåslän: Karl Gustaf Kleen 0523-315 10

Gotland: Alf Norbäck 0498-102 06

Gävleborg: Grethe Blomgren 026-27 31 23

Halland: Se Kronoberg

Jämtland: Lennart Sundstad 0642-100 49

Jönköping: David Stavonheim 036-18 68 62

Kalmar: Lennart Flink 0480-280 26

Kopparberg: Allan Lennartsson 0226-108 16

Kristianstad: Ola Axelsson 0451-802 65

Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21

Malmöhus: Mats Gunnarsson 0418-229 43

D.o: Dietmar Kröhnert 040-97 33 51

Norrbottnen: Elisabeth Olsson 0970-340 85

Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44

Stockholm: Claes Henriksson 08-761 28 36

Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62

Uppsala: Hermann Schulze 018-35 81 28

Värmland: Jan Collander 0570-660 86

Västerbotten: Nina Norlin 0912-300 62

Västernorrland: Herbert Forsström 060-93022

D.o: Stanley Skoglund 060-56 89 65

Västmanland: Michael Berg 021-11 30 73

Älvsborg: Evald Olsson 0531-112 65

Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0531-132 22

Östergötland: Carl G. Holm 013-16 16 46

Danmark: Lise-Lotte Hartvig 01-10 88 72

Norge: Arne Styhr 02-56 08 86

Nyland: Roger Westman 915-14 97 06

Österbotten: Joakim Förars 961-21 14 04

Preslagd 1989-04-04
Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1989

CONTRA-NYTT

Omslagsbild

"Rusningstid i Seoul".

Kina i våra hjärtan

Ingmar Karlsson var minister vid svenska ambassaden i Peking mellan 1984 och 1986. Sedan 1987 har han samma befattning i Bonn. Men det är inte den utslätade diplomatiska rapporten som stryker de mest barbariska regimer med hårs som läsaren får sig till livs i boken "Kina i våra hjärtan". Det är istället ett försök att tränga bakom fasaden av dagsreportage. Att se det som sker bakom kulisserna. Och att inte fullt ut tro att det pågår en kapitalistisk renässans i Kina. Boken är på 247 sidor och kan rekvideras från Contra för 125-kronor plus porto på 12:-

Bokklubben Frihetsforum

För Dig som vill köpa Contras böcker *ännu* billigare finns *Bokklubben Frihetsforum*. Du får bokerbjudande varje kvartal, men kan även handla till klubbpris mellan erbjudandena. Bokklubben bjuder dessutom på portokostnaderna. Begär information från Contra!

Vill Du avreagera Dig?

Du blir säkert missnöjd med mycket av det som händer i samhället. Och Du vill ibland avreagera Dig genom att skriva till eller tala med ansvariga politiker och byråkrater. Om Du skriver en rad till redaktionen – och om Du sedan är beredd att lägga ned ett extra kol på att göra slag i saken – berättar vi om Contras program för att nå fram bättre med Ditt budskap.

Vill Du arbeta praktiskt med Contra?

Contra behöver hjälp av fler! Arbetet med Contra utförs till största delen av medarbetare som gör en insats på sin fritid. Vi träffas regelbundet på Contras lokal på Kungsholmen och vi letar ständigt efter nya medarbetare som vill hjälpa till. Särskilt i samband med utskicken av tidningar behövs det hjälp med häftning, kuvertering m.m. Men det finns också mycket annat att arbeta med. Hör av Dig till redaktionen, tel 08-54 95 52.

Våra källor

Catacombes heter en fransk månadstidning som utförligt behandlar utvecklingen för kristna grupper bakom järnridån. Vissa lättnader har visserligen uppnått för de kristna under senare år. Det är nu åtminstone formellt tillåtet att föra in Biblar till Sovjet. Men praktiken är inte alltid densamma som teorin. Och fortfarande befinner sig många troende i koncentrationsläger – ofta placerade tillsammans med grovt belastade kriminella personer. Det fortgående förtrycket, liksom de tecken som tyder på en mildring av förtrycket, behandlas i *Catacombes*, med undertiteln "Messenger Supraconfessionnel de l'Eglise du Silence". Adressen är B.P. 98, F-92405 Courbevoie Cedex, Frankrike. En årsprenumeration kostar 100 francs.

Adressändring

När Du anmäler adressändring, använd postens portofria blankett eller meddela oss per brev. Postens blankett "Adressändring Svensk Tidning" ska *ej* användas.

Bland bekantas bekanta

Schori, Blau, Curiel, Carlos...

Mästerterroristen Carlos, nära lierad med Henri Curiels organisation, där även Joyce Blau haft uppgifter.

Anna-Greta Leijon berättade för konstitutionsutskottet att hon hört talas om att kabinetssekreterare Pierre Schori hade en kommunistisk älskarinna i Frankrike. Några sådana uppgifter fanns dock inte i SÄPOs PM om Schori. Där fanns däremot uppgifter om en kvinna vid namn Joyce Blau. Och att Joyce Blau hade kontakter med Henri Curiel. Curiel skröt själv om att han hade en av de största dossiéerna i franska säkerhetstjänstens, DST, arkiv...

Det är ingen hemlighet att Pierre Schori haft nära kontakter med terroristorganisationer och socialistiska diktaturregimer av värsta sort i Centralamerika. Han har följt den svenska utrikespolitiska tradition som grundlades redan under Andra världskriget, att underdånigt uppvakta socialistiska diktaturer. Diktatorn må sedan beta Hitler, Castro eller Ortega. Och när en i SÄPO-medarbetare säger sig ha lyssnat på inspelade telefonsamtal med Schori så var det med personer på kubanska ambassaden han talat.

Vad som är nytt och som i högsta grad motiverar ytterligare insatser för att kontrollera vad Schori har för sig är uppgifterna om kontakter med

Joyce Blau. Det är ett vitalt nationellt säkerhetsintresse att följa upp alla som haft förbindelser med den typ av terrororganisationer som Joyce Blau närstående personer varit engagerad i. Spåren för direkt till Henri Curiel och via Curiel till den mest fruktade terroristen av alla - Carlos, venezolanen Ilich Ramirez Sanchez med otaliga liv på sitt samvete. Namnet Ilich gavs han efter Vladimir Ilich Lenin...

Henri Curiel var känd av säkerhetstjänster och antiterroristpolis över hela världen. Han var född i Kairo som son till en förmögen bankir. Han var med och grundade det egyptiska kommunistpartiet och var så radikal att han utvisades to m av den starkt vänsterorienterade presidenten Nasser. Curiel var övertygad stalinist och man har antagit att han började arbeta åt KGB under landsflykten, först i Östeuropa och sedan i Frankrike.

Curiel var kusin med den beryktade brittiske spionen George Blake. Blake växte upp hos Henri Curiels föräldrar i Kairo, så de två stod varandra mycket nära. George Blake arbetade vid den brittiska underrättelsetjänsten MI6, men var dubbelagent åt KGB. Genom hans förräderi avslöjades åtminstone 40 västagenter i Öst, många av dem avrättades eller döddades. Blake dömdes till 42 års fängelse sedan han avslöjades 1961, men lyckades fly och slutade sina dagar i Moskva.

Curiel hade i Paris nära kontakter med terroristorganisatio-

ner från en rad länder i Europa, Sydamerika och Afrika. Han erappades med konfidentiella regeringsdokument, men den franska säkerhetspolisen lyckades aldrig formellt bevisa att han var spion.

Curiel hade bildat organisationen "Solidaritet", som var en samlingspunkt för allt och alla som den franska antiterroristpolisen hade sina ögon på. Under täckmantel att ge hjälp till utlännderna fick terroristerna ett forum för inbördes kontakter. Inom organisationen fanns personer som försåg terroristerna med pengar, falska papper, gömställen osv.

I den stora franska veckotidningen *Le Point* (en motsvarighet till amerikanska *Time* och tyska *Der Spiegel*) publicerade Georges Souffert en artikel som byggde på tre månaders undersökningar av Curiels organisation. Soufferts slutsats var att Curiels organisation var en stödorganisation för terrorister. Sedan artikeln publicerats bekräftade franska inrikesdepartementet att vissa av de personer som omnämnts i artikeln var föremål för övervakning. En helt unik åtgärd från departementets sida.

Men Curiels koppling till terroristorganisationerna var av mycket speciellt slag. Han gjorde organisationerna tjänster och nästlade sig därmed in i dem. När dörren öppnats började han forska i organisationen och skaffade sig information om syften, planer, personer och finansiering. Dessa informationer vidarebeford-

rades till KGB, som kunde utnyttja dem för att få organisationer som inte var under Sovjets direkta kontroll att ändå verka för Sovjets intressen.

Utöver terroristorganisationer drog Curiel in även välmående personer och organisationer i sin krets. Den framstående sydafrikanske författaren (och apartheid-motståndaren) Breyten Breytenbach var en av dem som råkade i klorna på Curiel. När Breytenbach upptäckt Curiels egentliga syften återvände han till Sydafrika och lät sig fångas för att komma undan Curiels inflytande.

På kursprogrammet för Solidaritet stod bl a ämnena som "Revolutionära aktiviteter i och utanför Europa" och "Polismetoder i skilda länder". Det fanns också teknisk utbildning i konsten att förfälska pass osv.

Sedan Carlos tvingats fly från Paris (han tog sig till Khadaffis Libyen, där han togs om hand på bästa sätt av den libyske diktatorn) kunde den franska säkerhetspolisen komma över en rad dokument som kopplade ihop Curiel och Carlos. Man utgår från att det var Curiel som förmedlade de kontakter som gjorde Carlos till en terrorist i Moskvas tjänst. Carlos fick sedan terroristutbildning vid Lumumbauniversitetet i Moskva.

Henri Curiel mördades av okända män i Paris 1978. Gärningsmännen avslöjades aldrig.

Carl G. Holm

Sovjetunionen – trots Glasnost:

KRISTNA KVAR I FÅNGENSKAP!

Världen tycks ha fallit pladask för Michail Gorbatsjovs *Glasnost*. T o m amerikanske vicepresidenten Dan Quayle beskrev härom veckan det "demokratiska" valet i Sovjet med orden: "anden i flaskan har nu släppts ut, och det blir nog svårt för ledarna i Sovjet att stoppa tillbaka den igen".

Och visst ska vi unna Sovjetmedborgarna varje förändring till det bättre. Men vi får inte glömma att Sovjetunionen fortfarande är en enpartistat, där människor hålls fångna på grund av sin politiska eller religiösa övertygelse.

Kristna fångar

I skuggan av Glasnost och Perestrojka fortgår det Sovjetiska förtrycket mot de egna medborgarna. Det ansedda engelska institutet *Keston College*, som studerar förtrycket av kristna i Sovjet, känner till ett trettiotal kristna som fortfarande sitter i fångenskap för sin tros skull. Därtill har man namnen på 39 kristna fångar som uppges ha släppts fria i slutet av förra året. Hitills (april -89) har man fått bekräftelse på att 22 av dessa har släppts fria. *Keston College* känner även till 32 muslimer

och 24 Jehovas Vittnen som sitter i fångenskap.

Det finns ett halvduzin olika straff som de kristna kan dömas till:

- Arbetsläger
- Fängelse
- Mentalsjukhus
- Tvångsarbete
- Tvångsbosättning

Arbetsläger

Arbetsläger indelas i ordinär eller sträng regim, samt specialläger. Vistelse i arbetsläger ses av makthavarna inte bara som ett straff, utan även som en möjlighet att omskola brottslingen. De kristnas medfångar är oftast mördare, medan de kristnas enda brott består i att de vittnat om sin tro, eller undervisat barn om Gud.

Inte bara själva lägervistelsen innebär stora påfrestningar för fången. En av de hårdaste delarna av straffet är transporten till den plats där straffet ska avtjänas. Fångarna transporteras ibland i veckor i dåligt ventilerade, vintertid utkylda, skåpvagnar eller tågupéer, under stor trängsel. Ett trettiotal fångar får dela på en tågupé avsedd för tio personer. Hjärtattacker och benbrott, liksom andra skador, förekommer.

Barackerna liknar lador eller förfallna ladugårdar, med brädväggarna fulla med springor. Uppvärmningen är närmast obefintlig. Under vintern, då temperaturen ofta går under fyrtiogradersstrecket, tvingas fångarna sova med ytterkläder på. Eftersom inte ens detta hjälper mot källden byttar man

på sig med filtar, handdukar och allt vad som står till buds.

Arbetslägerna är ofta utformade för något speciellt produktionsområde. Det kan röra sig om skogsarbete, gruvarbete eller byggverksamhet. Arbetet är tungt och manuellt. Maskinella hjälpmedel förekommer i mycket lite skala. Ofta utsatts fångarna för strålning, asbest eller andra hälsorisker.

Om fången dör under läger tiden, begravs han inom arbetslägerets område. De anhöriga,

som naturligtvis önskar en kristen begravning, får inte ut kroppen.

Fängelser

Fängelserna i Sovjetunionen har ingen likhet med våra svenska fängelser. Fångarnas hälsa far illa av brist på motion, av undermålig mat, och av bristande hygien.

De får motionera utomhus högst en timme per dygn i små och smutsiga rastgårdar med höga murar. Maten består av en

Kvinnliga fångar lastar asbestplattor från en järnvägsvagn.

vattnig soppa tillsammans med ett hårt svart bröd.

Cellerna är kalla, fuktiga och dåligt ventilerade. Värmen stängs ibland av för att fångens motstånd ska brytas ned. Kristna fångar, som läst bibeln eller vittnat för medfångar, straffas ofta med att placeras i en utkyld isoleringscell.

Loppor, löss och kackerlackor är inget ovanligt. En glödlampa lyser dygnet runt i cellen.

Förvisning.

Förvisning kan ske inom landet eller till utlandet. Det senare innebär en påtvingad emigration. Vanligast är inre förvisning, till en exilort långt från hemorten. Ofta sker förvisningen till Sibirien, eller till andra glesbygdsområden där klimatet är hårt och där ingen bosätter sig frivilligt. De som förvisas på detta sätt är (förutom de troende) ofta gravt kriminella.

Fången måste under ett bestämt antal år bo och försörja sig på förvisningsorten, men den förvisade måste själv finna arbete och bostad. Det händer att de förvisade tvingas bo i en utjänt jämvägsvagn, eller i en övergiven militärtank. Fångens familj får komma på besök eller flytta dit. Men det kan innebära att familjen tvingas stanna kvar, eftersom familjemedlemmarna förlorat uppehållstillståndet på hemorten.

Ofta är livsmedelsförsörjningen dålig. Maten är dyr. Frukt och grönsaker förekommer inte. Tom potatis kan vara mycket svårt att få tag på.

Mentalsjukhus

Mildare straffformer är tvångsbosättning och tvångsarbete. Tvångsbosättning innebär att den straffade arbetar i en fabrik tillsammans med vanliga arbetare och bor i en förläggning. Tvångsarbete innebär hårt kroppsarbete på något större byggprojekt. På kvällarna och på helgerna är fången ledig.

En av Sovjets 200 000 förstörda kyrkor.

Hårdast av alla straff är internering på mentalsjukhus. Full friska människor tvingas på grund av politisk eller religiös övertygelse att leva inspärrade bland svårt mentalt

sjuka människor. De intagna utsätts för medicinering med starka psykofarmaka, som ger kraftiga biverkningar.

Anna Tjerkova, som släpptes fri från mentalsjukhuset i

Kazan i december 1987, hade tillbringat 14 år på olika mentalsjukhus. Trots att hon hela tiden var full frisk.

Den 11 november 1987 hade den sovjetiska tidningen *Komsomolskaja Pravda* en artikel om psykiatri i Sovjet. Där sades att praktiskt taget vilken frisk person som helst kan få diagnosen schizofreni. Människor som är "alltför" intresserade av filosofi, religion eller konst betraktas som schizofrena.

Trakasserier

När den dömda släpps fri från arbetsläger, fängelse eller mentalsjukhus innebär inte detta att problemen är över. Ofta trakasseras den frisläppte av myndigheterna. I värsta fall får han varken bostad eller arbete. Andra får telefonen avstängd eller blir utsatt för illvilliga rykten.

Anders Fjällström
Källor: Keston College, Ljus i Öster.

BIBLAR BESLAGTAS FORTFARANDE

Trots att myndigheterna förklarat att tullbestämmelserna lättat fortsätter den sovjetiska tullen av konfiskera religiös litteratur, berättar Martyrernas Röst.

Söndagen den 18 december konfiskerade en tulltjänsteman i Brest religiös litteratur som en rysk ortodox präst Vladimir Rjabokon sökt införa efter i ett besök i Paris. Bl a tjugo bibeldekondanser (förteckningar över uttryck och tankegångar i Bibeln med likartat innehåll), tio Nya Testamentet, och sex illustrerade biblar för barn. Därtill beslagtogs ett antal böcker av ryska religiösa tänkare, Solzjenitsyns samlade verk i fjorton delar, samt ett antal romaner.

När Rjabokon påpekade att chefen för det sovjetiska tullväsendet i en intervju i tidningen *Isvestia* sagt att alla restriktioner för införseln av religiös litteratur hävts, sade tulltjänstemannen: "Dom skriver så mycket i *Isvestia*."

Tulltjänstemannen framhöll att han följde order, och att Rjabokon skulle vara tacksam för att han fick ställa frågor. För tre år sen var det bara tulltjänstemän som fick ställa frågor. Tulltjänstemannen sade sig helt stod bakom Glastnost och Perestrojka, men "det finns tullt upp med klassfiender – du vet vilka jag menar – och vi får inte bli släpphänta i vår verksamhet".

När Rjabokon frågade hur mycket religiös litteratur som man får ta in svarade tulltjänstemannen: "Så mycket du vill, om du är kulttjänare (präst) och har papper på att du är det. Nyligen undersökte vi en lite buss som vi återfärden till Baltikum innehöll 150 000 (!) biblar. När Moskvapatriarkatet senare fick reda på att de var till salu tog de upp ärendet och underströk att det var synd att sälja biblar, och bad oss att försöka stoppa liknande religiösa excesser."

Europakommissionen:

Yttrandefriheten gäller inte radio och TV

Den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna – Europakonventionen – talar om yttrandefrihet för envar. Men gäller denna yttrandefrihet även etermedia, eller endast det tryckta ordet? För att få klarhet har Contra haft ett ärende uppe hos Europakommissionen.

Till yttrandefrihetens smala lycka hör att Gutenberg verkade redan för 500 år sedan och att tryckkonsten existerat under tider då frihet var idealet – även bland politiker och regeringsråd. Den första svenska tryckfrihetslagen tillkom redan 1766. Håller vi oss till det tryckta ordet åtnjuter yttrandefriheten ett ganska starkt skydd i vårt land.

Annorlunda förhåller det sig om film, radio eller television skulle vara vårt medium för att framföra åsikter, fakta och underhållning. Vår rätt att sprida och motta information – i den mån vi överhuvudtaget har någon sådan rätt – vilar då på en högst bräcklig grund. De medier som tillkommit under 1900-talet, under en tid då politikernas makt – inte bara i Sverige utan även världen över – vuxit sig allt starkare, saknar grundlagsskydd. Vår rätt kan därför ändras, begränsas eller avskaffas från den ena dagen till den andra av en tillfällig riksdagsmajoritet, med en röst övervikt.

Regeringsformen (RF) är den grundlag som reglerar våra fri- och rättigheter. Vår nuvarande Regeringsform tillkom 1974. När den kom ut kritiserades den hårt, eftersom den gav medborgarnas fri- och rättigheter ett oömlärligt skydd. Flertalet fri- och rättigheter kunde enligt 1974 års RF inskränkas genom ett enkelt riksdagsbeslut. Sedan dess har den reviderats, men den är fortfarande långt ifrån tillfredsställande.

Yttrandefriheten

Vad gäller *yttrandefriheten* stadgas i Regeringsformen att denna får begränsas med hänsyn till "rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskilds anseende, privatlivets helg, eller förebyggande och beivrande av brott".

Begränsningen ska vara "godtagbar i ett demokratiskt samhälle" och den får "inte vara ett hot mot den fria åsiktsbildningen" eller göras enbart på grund av viss åskådning. Beslut om sådan begränsning måste fattas av minst 5/6 av riksdagens ledamöter. Om minst tio av riksdagsledamöterna begär det, måste förslaget vila i minst tolv månader. Den nuvarande lydelsen av RF innebär en klar förbättring, men det kvarstår ändå en hel del vaga och oprecisa formuleringar. Vad som menas med begreppet "demokratiskt samhälle" är, som bekant, långtifrån alla riksdagsledamöter eniga om.

Mest anmärkningsvärt är dock andra kapitlet, trettonde paragrafen. Där sägs nämligen att om ett visst sätt att sprida eller motta yttranden begränsas, är detta inte att anse som en begränsning av yttrandefriheten (!). Man kan alltså begränsa yttrandefriheten, utan att det kan anses som en begränsning av yttrandefriheten...

Även sättet att *motta* information kan begränsas. En tillfällig riksdagsmajoritet kan alltså, helt författningsenligt, förbjuda t ex innehav av radiomottagare. Regeringsformen skyddsnät mot sådana begränsningar av yttrandefriheten gäller inte i det här fallet, eftersom man ju helt enkelt konstaterar att en sådan begränsning inte är någon begränsning av yttrandefriheten.

Men naturligtvis det inte för att man vill ta ifrån befolkningen deras radioapparater som socialdemokratin trumfat igenom dessa bestämmelser. Anledningen är att man velat ge radio- och TV-monopolet stöd i grundlagen.

Europakonventionen.

Regeringsformen är dock inte det enda regelverk som Sveriges riksdag och regering har att beakta. *Den europeiska konventio-*

nen om de mänskliga rättigheterna tillkom 1950, och ratificerades av Sverige den 11 januari 1952. I maj 1964 godtog Sverige även de tilläggsartiklar som ger Europadomstolen behörighet att pröva klagomål mot Sverige från enskilda personer – även om Sverige, till skillnad från flertalet andra stater, inte likställer konventionen med inhemsk lag.

Antalet klagomål mot Sverige har sedan 1960-talet ökat lavinartat. I relation till folkmängden är antalet klagomål mycket högt. Det har lett till att Europakommissionen – den förberedande instans som tar ställning till om ett fall ska tas upp av Europadomstolen – i år tvingats att anställa ytterligare en utredare som ska ta hand om de svenska klagomålen.

Många svenska klagomål har också befunnits vara "admissible", som termen lyder, dvs av ett sådant slag att de kan tas upp av Europadomstolen. Fällande domar mot Sverige är numera på intet sätt något extraordnärt.

Konventionens begränsningar

Men även Europakonventionen har sina begränsningar. Att den omfattar alla Europarådets 21 medlemsstater gör den inte *artschild* från vår svenska grundlag, på samma sätt som de europeiska politiker som medverkat vid dess tillblivelse inte är artschilda från våra svenska politiker. Politiker som skaffat sig en maktposition vill, oavsett partifärg, ogärna dela med sig alltför mycket av den makten. Konventionen är därför i många stycken inte det frihetens bålverk man kunde önska, utan en kompromiss mellan politikernas maktbegär och medborgarens frihet.

Yttrandefriheten behandlas i konventionens Artikel 10. Där sägs inledningsvis, mycket riktigt, att envar ska ha rätt till

ytrandefrihet – utan iblandning av offentlig myndighet och oberoende av territoriella gränser. Men inledningens kompromisslöshet förts av fortsättningen: "Denna artikel förhindrar icke en stat att kräva tillstånd för radio- television- eller biograf-företag."

Vad innebär då detta? Antyder konventionen ett rent formellt ansökningsförfarande, där tillstånd normalt ska ges? Eller har staten full frihet att själv besluta i frågan?

Europakommissionens prövning

Saken är av stor principiell betydelse. Vid sidan av pressen har radio och TV blivit ett allt viktigare medium för opinionsbildning. För att få klarhet beslöt Contra att få saken prövad av Europakommissionen.

Vi ansökte om sändningstillstånd för radio och TV hos regeringen. Resultatet blev, inte oväntat, att vår ansökan avsågs. Någon som helst motivering besvärade sig inte dåvarande utbildningsministern Len-

radio- och TV-företag. Man resonerar vidare att: Artikel 10 kunde vara tillämplig om beslutet vore godtyckligt, diskriminerande eller på annat sätt i avsaknad av objektivitet eller opartiskhet.

Inget skydd

Europakonventionens skydd för yttrandefriheten gäller med andra ord inte radio och TV. Rätten för staten att kräva tillstånd för radio och TV-företag, innebär enligt kommissionens utlåtande, att varje sådan ansökan kan och får avslås, vilket ju är detsamma som att staten har rätt att fritt bestämma vem eller vilka som ska få bedriva sådan verksamhet.

Det är först när någon sökande behandlas diskriminerande i förhållande till andra sökande som konventionen kan bli tillämplig. Så länge alla behandlas lika illa är allt i sin ordning.

Europakommissionen debatterar också andra möjligheter att sända radio och TV i Sverige. Man nämner *närradiolagen* och

lokal radiostation skulle kunna etablera sig med ett förhållandevis lågt startkapital, ligger årskostnaden för en satellittransponder (satellitkanal) på i storleksordningen 30 miljoner kronor per år. Till det kommer kostnaderna för program, teknisk utrustning och personal, som för TV-mediet mångfalt överstiger kostnaderna för radiosändningar.

Näringsfrihet

I Sverige råder i princip näringsfrihet. Vem som helst kan starta ett företag, utan att det krävs något särskilt tillstånd för detta. Detsamma borde i rimlighetens namn även gälla radio- och TV-företag. Att etablera en lokal radiostation borde inte vara märkvärdigare än att öppna en butik eller en restaurang – vilket i och för sig är en nog så stor apparat.

Så länge inte något brott begås (förtal, uppmaning till brott, osv), och så länge radiosignalen inte stör andra utsändningar, finns det ingen anledning varför myndigheterna ska ha några synpunkter på verksamheten. Huruvida sändningarna uppfyller radiolyssnarnas krav kommer i alla fall att visa sig. Inga lyssnare – inga annonsörer, vilket betyder att radiostationens ägare får se om sitt hus, eller övergå till annan verksamhet som han är bättre på.

Vi skulle slippa den veritabla nedskräpning av FM-bandet som närradion alltför ofta utgör: tonåringar som leker skivpratare, och amatörmässiga föreningsprogram som knappast ens kan glädja de egna medlemmarna.

Avskaffandet av radiomonopolet är alltså en fråga som måste drivas inom Sverige, i och utanför Riksdagen. Visserligen stadgas i *FNs allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna* en fullständig yttrandefrihet – för varje slags uttrycksmedel. Men FN-deklarationens vackra fraser är som bekant föga förpliktande. Flertalet av FN:s medlemmar är ju inte ens demokratier.

Och något stöd i denna strävan från Europadomstolen har vi – tydligen – inte att vänta.

Anders Fjällström

Radio och TV har blivit ett viktigt medium för opinionsbildning – alltför viktigt för att vara i händerna på ett monopolföretag.

nart Bodström med att ge oss.

Med detta som underlag lät vi ärendet gå vidare till Europakommissionen, med hänvisning till ovan nämnda artikel i Europakonventionen. Vi hävdade att regeringen brutit mot konventionen, eftersom den inte gjort någon reell prövning av vår ansökan.

Ett och halvt år senare, i december förra året, kom beskedet från Europakommissionen: Något brott mot Europakonventionen föreligger inte, eftersom konventionen ger stat rätt att vägra tillstånd för

lagen om lokala kabelsändningar, men undviker att nämna de begränsningar som finns inbyggd i dessa två lagar: att det är fråga om sändningar för ideella föreningar över ett begränsat område. Förbudet för reklam omöjliggör också att sådana sändningar kan bli självfinansierande, ett villkor för att fria radio- och TV-företag ska kunna existera.

Vad som återstår för den privata radio- eller TV-entreprenören är att hyra in sig på någon satellit, för att på så sätt nå svenska hushåll via kabelnäten. Men medan en

Sydkorea – Korea nummer ett!

Det tål att påpekas hur många gånger som helst: det är kapitalismen som ger fattiga länder möjlighet att resa sig ur sin missär. På 35 år har Sydkorea utvecklats från ett sönderbombat u-land till en avancerad industristat.

Korea 1953: Två länder i vapenstillestånd. Två länder som räknades som världens fattigaste. Ett 1950-talets Etiopien; sönderbombat – svält och missar. Två länder som kom att välja olika vägar.

Korea 1988: Fortfarande två länder i vapenstillestånd. Gränsen är nästan sjukligt hårdbevakad. Den får Berlinmuren och järnridån att verka som ett kostängsel. Två länder som utvecklats enligt två olika mönster.

Å ena sidan Sydkorea, landet med världens högsta tillväxt, 12 procent per år. BNP per capita har vuxit från drygt 500 kronor per år till 20 000. Varuutbudet i tiomiljonerstaden Souls jättelika varuhus ter sig mycket imponerande, även för den som kommer från Sverige, en gång – på 1960-talet – världens rikaste land.

Å andra sidan Nordkorea, Asiens Rumänien [eller Albanien, om man så vill]. Maten är ransonerad och den individuella friheten är lika med noll. Landet är en enda stor personkult kring Kim Il Sung, som styr landet sedan delningen för nästan ett halvsekel sedan.

Gatorna i huvudstaden Pyongyang har en speciell fil för ledaren, och varje morgon får skolbarnen be en bön till "allas vår pappa". Den despotiske enväldshärskares retorik kan kanske bäst beskrivas med vad Pyongyang Times skrev i våras: "Yankees har sökt infiltrera Nordkorea genom att luftlandsätta Gröna Baskrar med kärnvapen i ryggsäckarna".

Runt denna världens hårdast bevakade gräns råder ett spånt klimat. Det går inte att skicka brev mellan länderna. Jag träffade personligen flera som inte visste om deras syskon, barn eller föräldrar var i livet på andra sidan.

Västerländsk författning

Den auktoritära regim som styr Sydkorea allt sedan delningen, ersattes 1987 av en ny författning enligt västerländsk modell. Man valde en ny president, Roh Tae Woo, och ett nytt parlament. Oppositionen, bestående av tre stora partier och ett antal mindre, kom i majoritet med 65 procent, mot de 35 som regeringspartiet, Demokratiska Rättspartiet, fick.

Kim Chisam, en

framgångsrik affärsman, berättar för mig: "I början var jag liksom de flesta mycket skeptisk mot den nye presidenten och hans parti. Man hade väl hoppats att "de tre Kim" (oppositionsledarna) skulle komma sams om en flerpartiregering, men som det ser ut nu är jag inte lika säker på det. Roh Tae Woo har nämligen visat sig vara en mycket klok och eftertänksam president. Han är i minoritet och tvingas hela tiden vara mycket pragmatisk i sin hållning".

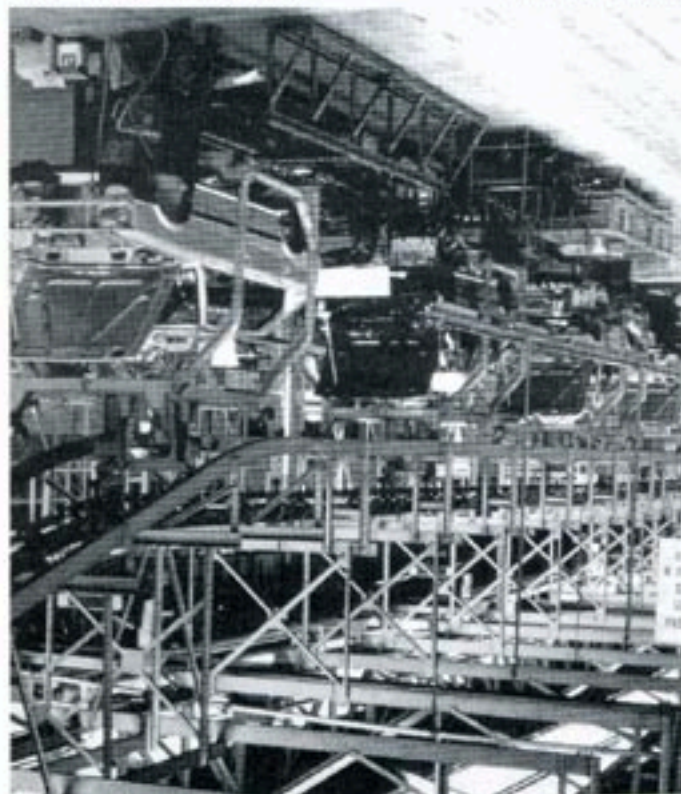
Hårdbevakat

Under min vistelse i Sydkorea fick jag också tillfälle att besöka regeringspartiets högkvarter. Området består av fyra stora skyskarpor och en mindre byggnad, allt omgärdat av en hög mur. Vid grinden står ett halvduzin yngre förmågor med kul-sprutepistoler och walkie-talkies. Efter som jag givits audiens hos självaste chefsideologen och f d finansministern (1980-82) studerar specialtränade vakter min hållning mycket noga för att upptäcka eventuellt axelhölster.

På vägen in till chefsideolog Lee Seung Yuns fashionabla kontor går vi också förbi presidentens byggnad, som är ytterligare bevakad. Den rigorösa säkerheten går igen överallt. På flygplatserna vaktar mängder av elitsoldater med k-pistar. Soldaterna söker bl a igenom alla bilar som vill in på flygplatsområdet. Det är inte ens tillåtet att ta med batterier när man går in avgångshallen. Korean Airlines är förmodligen världens hårdast bevakade flygbolag, efter israeliska El Al.

Skattetrycket 18 procent!

Nåväl, efter mycket om och men kom jag så in till Lee. Han hade bl a studerat vid Chicagoskolan och talade flytande engelska. När president Park mördades 1979 befann sig landet i ett kristillstånd och Lee fick bli finansminister.

Sydkorea är i dag en av världens ledande industrinationer

	SYDKOREA	NORDKOREA
Befolkning	40,5 milj	19,3 milj
Befolkningstillväxt	1,57%	2,23%
BNP (miljarder \$)	81,1	14,7
BNP per capita	\$1999	\$762
Ekonomisk tillväxt	7,5%	3,9%
Militärutgifter i procent av BNP	5,4%	23,3%

Källa: Korean Overseas Information Service, 1984

För första och enda gången fick Korea 1980 en negativ tillväxt. På grund av oroligheter kom inga köpare från andra länder, och man blev tvungen att låna pengar för att importera ris från USA. När krisen väl var över har det gått så fantastiskt bra för oss, sade finansministern, att vi nu är en av världens ledande industrinationer. Vår varvsindustri är näst störst efter Japan och tillväxten är högst i världen! Man kan inte annat än hålla med - landets största företag, Hyundai, presenterade 1988 sin bilmodell Sonata, som till förväxling liknar Peugeot 405.

Hur kommer dig då denna snabba förvandling från misär till avancerat industriland? frågar jag chefsideolog Lee.

- Vi har ett skattetryck som för när-

varande ligger på 18 procent, samt en nästan oreglerad marknad, svarar han stolt. Utbildningssystemet då?

- Hård konkurrens, mycket hård. Vi har trots det procentuellt sett fler universitetsstudenter än Sverige!

Hur kommer ni att möta hotet från exempelvis ett protektionistiskt EG?

- Genom förhandlingar, säger Lee, och hoppas nog i sitt innersta att det ska räcka.

Några dagar senare befinner jag mig på det sydkoreanska industriförbundets högkvarter, där jag bl a intervjuar ledarskribenten i deras tidning, Chung Hyung. Han hade hört rykten om att om att Sverige var på väg in i EG (som jag fick avfärda) och var skeptisk till till en frihandelsunion

mellan Nordamerika, EG och Asien, p g a standardiseringsproblem.

Korea - nummer ett!

Man lägger märke till många små lustiga saker i detta för de flesta okända land: bugningarna vid butiksdörrarna vid stängningsdags framemot tiotiden på kvällen, uppdelningen av butiksytor i provisionsområden mellan de anställda, eller den nästan kliniska renheten på gator och i tunnelbanorna. Seouls tunnelbanesystem är mycket lättare att hitta i än t ex Stockholms, och ingenstans såg jag något tuggummi, klotter eller ens en papperslapp på vagnarnas plyschsoffor.

Seoul ligger bara ett par minuters flygtid från Nordkoreas MiG 29or från gränsen. Man har hittills upptäckt tre tunnlar som grävts in i Sydkorea, stora nog att låta en infanteridivision passera varje timme.

Framtiden är således oviss, men en sak vet vi: Varje morgon ropar arbetarna på företagen i Sydkorea: - Hanil! Hanil! Hanil! Hanil! Hanil!

Det betyder "Korea - nummer ett!".

Anton Wahlman

ANNONS

Läs romanen som utmanar 2500 år av västerländskt tänkande!

OCH VÄRLDEN SKÄLVDE

(Atlas Shrugged)
av Ayn Rand

Vad är det som håller världen igång? Kan mänskligheten klara sig utan sina bästa representanter - tänkarna och nyskaparna? Är människan en heroisk varelse eller ett offerdjur? Vad händer när världens motor stannar? När Atlas tröttnar på att bära upp himlavalvet? Dessa och många andra frågor ställs och besvaras i denna andlöst spännande mastodontroman.

"Ayn Rands äventyrsberättelse fungerar ypperligt, den är en historia i den stora romantiska stilen... Det rör sig om en av de värsta avbasningarna av den västerländska civilisationen sedan 1848."
Sydsvenska Dagbladet Snällposten

"...en fenomenal propagandist. En kapitalismens Lenin... ett motgift som, åtminstone än så länge, censurerat och receptfritt står till vårt förlogande i landets bokhandlar."
Ingemar Nordin i Västerbottens-Kuriren

"Den bästa roman som någonsin skrivits... Att skriva en roman som går utanpå Victor Hugo är inte det lättaste, och inte heller att formulera en filosofi som fullbordar vad Aristoteles en gång påbörjade. Ayn Rand har gjort bådaderna"
Per-Olof Samuelsson i Eskilstuna-Kuriren

PÅ ÅRETS BOKREI! PRIS CA: 167:-

RAPPORT FRÅN GERILLAN

Afghanistan

Den afganska gerillan kämpar efter det sovjetiska uttåget i första hand efter att erövra en större stad, som kan bli säte för den nybildade exilregeringen. Målet är Jalalabad, mellan Kabul och gränsen mot Pakistan, med 250 000 invånare. Staden ligger på låglandet nära Khyberpasset. Efter en veckas offensiv verkar staden i mars fortfarande vara i Kabulregimens händer. Exilregeringen kämpar också på den politiska fronten, och vann i mars en stor framgång genom erkännande av Arabförbundet. Beskjutningen av Kabul fortsätter emellertid, och det kan bara vara en tidsfråga innan regimen Najubullah faller.

Angola

Nyttillträdde amerikanske presidenten George Bush har lovat fortsatt stöd till UNITA. Viktigt för det fortsatta motståndet under 1989 är att Savimbi får Stingermissiler, som spelade så stor roll för att framvinga det sovjetiska återtåget ut Afghanistan i februari 1989.

I en intervju i marsnumret av tidskriften *New African* förklarar president Jonas Savimbi att det inte är frågan om att vinna kriget militärt. Man vill ha FLNA och MPLA till förhandlingsbordet. Det är enligt Savimbi inte meningen att Angolas tillgångar ska förlösas på krig, utan de ska användas för att bygga upp landet. Men om MPLA vill fortsätta kriget efter det kubanska tillbakadragandet riskerar de att förlora allt. Om risken för SWAPO-angrepp mot UNITA från ett självständigt Namibia säger Dr Savimbi: De har 20 000 man och UNITA har 75 000 man. Vi kommer att ta oss an SWAPO först och sedan regimen i Luanda, om det är nödvändigt. På frågan om MPLA är rädd för honom på grund av att han är en så karismatisk ledartyp säger Savimbi: Jag vill inte bli president efter en statskupp eller efter det att mina soldater erövrar Luanda. Jag accepterar bara att bli Angolas president om jag blir vald.

Kambodja

I början av mars meddelade gerillarörelserna i Kambodja att de tänker bilda en gemensam ledning. Den enhetsfront, som kommer att tillskapas, ska få namnet Kampuchéas nationella motståndsrörelse, Prins Sihanouk blir överbefälhavare i det Nationella högsta försvarsrådet. Gerilla-arméerna förblir självständiga och behåller sina egna befälhavare. Politiskt förepräkar motståndsrörelsen "en pluralistisk, parlamentarisk, icke-kommunistisk demokrati av västerländskt snitt och fri

företagsamhet". Ute i djungeln fortsätter gerillakampen mot den Hanoistödda regimen i Phnom Penh.

Kap Verde-öarna

Det finns en kapverdeansk motståndsrörelse, UCID (Capverdean Independent and Democratic Union) som, än så länge, bekämpar PAICV-regimen på öarna politiskt. Regimen är moskvatroget marxist-leninistisk och tar lätt på mänskliga rättigheter. Det finns 1 000 kubanska och sovjetiska rådgivare på öarna, som strategiskt är oerhört viktiga genom liget utanför Västafrikas kust. Kap Verde har 300 000 invånare. Många har flytt landet och den moskvastödda regimen förtryck. Militärt har öarna betydelse p g a flygplatsen på ön Sal och genom djuphamnarna, som är idealiska för ubåtsoperationer både i Nord- och Sydatlanten. Flygplatsen Sal har använts av kubaner och ryssar för transporter till Angola och Moçambique.

Nicaragua

Regimen i Managua har nyligen frisläppt 200 fångar ur fångelserna. Det återstår att se om president Ortega kommer att hålla val under 1989. Under mellantiden verkar president Bush vilja att fortsätta den humanitära hjälpen till den nicaraguanska motståndsrörelsen, om kongressen samtycker.

Bertil Häggman

"Dirty Harry V"

Clint Eastwoods San Francisco-polis Harry Callahan, alias "Dirty Harry", är åter i farten. Filmen, den femte i ordningen, heter *Dödsspelet*. Den första filmen i serien, *Dirty Harry*, kom 1971.

"Clintan" har ju med tiden omvärderats. Från att ha betraktats som en dålig B-skådespelare – för att använda en sliten fras – har han blivit en av

den amerikanska filmens galjonsfigurer. T o m svenska filmkritiker törs numera omnämna honom utan att behöva plocka fram de värsta invektiven.

Men *Dödsspelet* tillhör inte Eastwoods bättre filmer. Den kärva och korthuggna ton, som blivit Eastwoods kännemärke, tenderar här att bli till ett stereotyp manér. Dirty Harrys repliker, som är avsedda att vara korthuggna och kärnfulla, låter konstruerade.

Inte heller handlingen är mycket att hurra för. Det mesta känner vi igen från otaliga andra filmer, låt vara att den första filmen med "Dirty Harry" blivit

stilbildare i polisfilmgenren. En scen är t o m i sin helhet övertagen från *Flykten från Alcatraz*, en tidigare Clint Eastwood-film.

Filmens enda originella inslag består av en biljakt, där Clint Eastwood jagas av en radiostyrd leksaksbil innehållande en dynamitladdning. Biljakten förlorar dock på sin bristande realism, och resultatet närmar sig det patetiska.

Världen strängaste filmcensur, vår svenska, har naturligtvis också varit framme. Sextiotre meter har hamnat i papperskorgen. Det gör inte filmen bättre. Numer är censuren kits-

ligare än någonsin, trots att det förekommer rykten om motsatsen. Scener som går att finna i vilken gammal västernfilm eller TV-deckare som helst, har plötsligt blivit "skadliga".

Genom att censurerna stympat de dramatiska sekvenserna, får filmen ett "baktungt" tempo; den dramatik som är avsedd att fungera som kontrast till de mer stillsamma scenerna är över innan den ens hunnit komma igång.

Konsekvensen blir en blandning med för mycket prat och för lite action – en katastrof för en film av den här typen.

Anders Fjällström

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har sammanställts av Carl G. Holm. Den innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är sammanfattningar av originalkällan, försvitt inte annat markerats med citationstecken.

Försäkringskassan igen

I förra numret av Contra tog vi den onödiga försäkringskassan, hur det vore billigare för samhället om företagen tog över kassornas uppgifter. När Trelleborg försökte göra just detta satte facket stopp för saken. Trelleborg försökte, enligt en logik som bara är begriplig för personer i ombudsmannakåren på Fabriksarbetarförbundet, smita från det sociala ansvaret. Metall har dock gått med på ett experiment vid SKF i Göteborg. Där betalar försäkringskassan ersättningen till företaget, som sedan betalar de anställda exakt vad de skulle ha tjänat om de arbetat. Med försäkringskassans ordinarie rutiner skulle det för vissa sjukskrivna – särskilt skiftarbetare – löna sig att vara sjukskrivna! Nu får dessa nöja sig med 100% av lönen i sjukersättning... Att sjukförsäkringssystemet verkligen överkompenserar de sjuka visas av att pengarna från försäkringskassan betalas till företaget, som bara använder en del för att betala sjuklönen. De pengar som blir över betalas ut till den lokala fackklubben, som ännu inte vet vad den skall göra med pengarna den tjänar på ett alltför generöst sjukförsäkringssystem. Tony Pettersson på centrala Metall misstycer till den lokala Metall-klubbens avtal med SKF. Det är ju den enskilde som har rätt till försäkringspengarna, även om försäkringskassan betalar ut för mycket...

Omväg

När Contra häromsistens fick gods från ASGs terminal i Västberga, en dryg halvmil från Contras kontor, tillkom Gotlandstillägg på fakturan. Det har regeringen beslutat står det på ASGs faktura. Antagligen smet dock ASG ifrån att skicka godset omvägen runt Visby...

Ja till USA!

Flertalet Contra-läsare tycker säkerligen att kabinetssekreterare Pierre Schori i nästan alla lägen går Sovjets ärenden. När han intervjuades av Svenska Freds- och Skiljedomsföreningens tidning Pax blev dock frågorna för magstarka även för Schori. I intervjun, som stod att läsa i nr 6 1988, förklarar Schori att det är bra att amerikanska fartyg patrullerar i Norska havet som balans mot upprustningen i Murmansk och att det är bra att Sverige får flottbesök från NATO-länder, så att vi inte bara har sovjetiska fartyg i Östersjön.

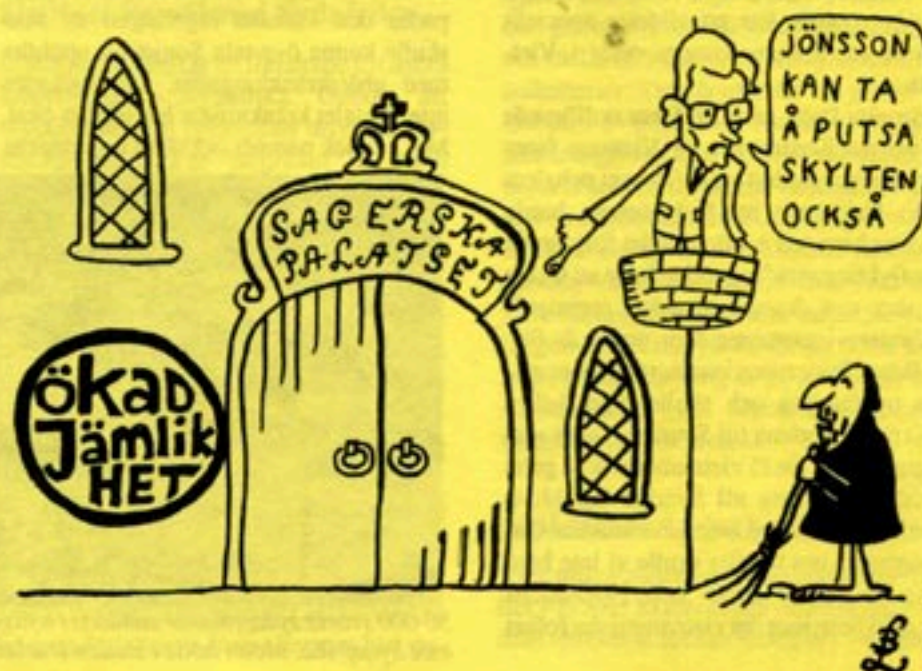
Bluff om fartgränser

Länsstyrelsen i Stockholms län har – med bl a en reservation mot beslutet från landshövdingen – beslutat att sänka fartgränsen på motorvägarna från 110 till 90 km/h. Motivet till sänkningen är att skydda miljön. Men miljön gör knappast några vinster alls på åtgärden. Avgaser sprids mest när bilar kör sakta och framförallt när de ändrar hastighet ofta. Dvs på trånga stadsgator och inte på motorvägar. När det gäller bilar med katalysatorer går det över huvud taget inte att uppmäta någon skillnad om bilen kör i 90

eller 110 km/h. Och redan idag genomförs mer än en fjärdedel av trafiken med katalysatorer. Och andelen ökar med ungefär 0,9 procentenheter per månad... Många bilar som inte har katalysatorer minskar utsläppen av kväveoxider vid minskad hastighet (men det finns också bilar med en motorinställning som ger motsatt effekt). Beräkningar som Naturvårdsverket gjort visar att en sänkning av farten med 10 km/h skulle minska kväveoxidutsläppen med en halv procent. En sänkning från 110 till 90 km/h skulle minska utsläppen med nästan en hel procent. Till priset av 22 procent förlängd restid. Så stor är nämligen skillnaden mellan att köra 90 och 110!

Dyrt med dagis

Alltfler undersökningar om den ekonomiska standarden visar att vi halkar efter. Svenska industriarbetare ligger i botten vid europeiska jämförelser, trots längre veckoarbetstid (40 timmar i Sverige 37-39 timmar i resten av Europa). Det finns flera förklaringar till att vi halkar efter. Årsarbetstiden är i särklass låg, trots vår höga veckoarbetstid. Det beror på alla specialledigheter. Som till stor del går till en liten grupp. T ex fackliga funktionärer. Den "vanlige arbetaren" får jobba längre än sina europeiska bröder... En annan förklaring är att vi slösar bort våra pengar på en barnomsorg som inte är av denna världen. I genomsnitt kostade barnomsorgen redan 1987 62.400 kronor per barn och år. Redan en tvåbarnsfamilj gör alltså ofta

av med mer i barnomsorgskostnader än vad den ena maken tjänar ihop i lön – innan ens skatten är dragen. Hela arbetsinsatsen för make två går alltså med förlust för samhället. Det hade varit billigare att betala 50.000 per barn för att ena maken skulle stanna hemma och ta hand om barnen...

Ett annat slätt att sänka kostnaderna är att lämna ut verksamheten på entreprenad. De daghem som Pysslingen skötte åt Nacka kommun har sparat in 200.000 kronor åt kommunen. Trots att kvaliteten enligt gjorda utvärderingar är bättre. Men pengarna skall naturligtvis fördelas på flera tiotal barn. Fortfarande är kostnaderna orimligt höga.

(Siffror från Sunt Förnuft)

Flyktingar från Vietnam

Flykten från Vietnam fortsätter. USA har tagit emot 800 000 offer för den kommunistiska regimen, Kanada, Australien och Frankrike 100 000 var. Tom Kommunist-Kina har tagit emot 300 000 flyktingar. Till Thailand har mer än en miljon vietnameser flytt. 300 000 av dessa befinner sig fortfarande i läger, med små möjligheter att finna en permanent uppehålls-ort, eftersom de tidigare exilländerna blir allt försiktigare när det gäller att ta emot nya flyktingar. I Hongkong finns 30 000 vietnameser instängda i lådor på ogästvänliga öar utanför staden. De får inte ens ge sig in till stan och har utomordentligt dåliga framtidsutsikter. Till Sverige har sammanlagt 5 000 vietnameser fått flytta, trots att Sverige genom sin kommunistvänliga politik har ett alldeles speciellt ansvar för kommunismens offer i Vietnam.

Birgitta Dahl, som 1975 var ordförande i Svenska Kommittén för Vietnam (som var en organisation mot Vietnam och dess folk) förklarade att flyktingarna borde skickas hem och i Aftonbladet förklarade hon flyktingarna "ingenting hade att frukta av den nya /kommunistiska/ regimen". Miljoner vietnameser som under år försmäktat i koncentrationslägren har en annan uppfattning och skulle inget hellre vilja än att komma till Sverige – trots vårt bistra klimat. De få vietnameser som getts tillstånd att flytta till Sverige har blivit mycket populära på arbetsmarknaden. Om vi öppnade oss för fler skulle vi inte bara sona en del av 1960- och 1970-talens svenska brott mot det vietnamesiska folket

utan också lösa vårt industris allt svårare problem att få tag på arbetskraft.

Sverige låter ubåtarna smita

Det hävdar den amerikanske forskaren Gordon McCormick efter flera års studier av ubåtskränkningarna. McCormick har gjort sina studier på uppdrag av USAs flygvapen.

McCormick menar att den svenska marinen har de vapen som behövs för att stoppa ubåtarna, men att regeringen inte tillåter marinen att använda dem fullt ut. Därför är inte heller det svenska neutralitetsförsvaret längre trovärdigt, menar McCormick. Att sänka en ubåt är nu det enda sättet att återupprätta förtroendet för Sveriges alliansfria politik menar McCormick.

När främmande (dvs sovjetiska) ubåtar fanns i Karlskronabassängen var de säkert lokaliserade innanför de svenska fasta minlinjerna. En aktivering av minlinjerna hade med säkerhet förstört ubåtarna. Och det fanns inget sätt för ubåtarna att komma utanför minlinjerna. De var fångade i en fälla. Men Sverige aktiverade inte minlinjerna. Den enda slutsatsen som kan dras är att den svenska regeringen medvetet släppte inkräktarna. En enda mina sprängdes vid ubåtsjakten i Karlskrona. Men de automatiska minlinjerna – som nästan säkert sänker en ubåt – var inte aktiverade. Istället sprängdes minan manuellt, och det gjordes med order om flera sekunders fördröjning, så att ubåten tryggt passerat det farliga området.

När Gorbatjov kom till makten hoppades den svenska regeringen att man skulle kunna övertala Sovjet att upphöra med ubåtskränkningarna. Det lyckades inte. Antalet kränkningar har istället ökat. McCormick nämner också att regeringens

representanter i informella samtal inte tvekar om att det är sovjetiska ubåtar det är fråga om. Men så fort det gäller att uttala sig officiellt så får man tunghäfta. Och när militärer – på amirals- och generalsnivå – har talat klarspråk har högsta militärledningen omgående ryckat ut med tillrättavisningar. Detta sammantaget gör att Sveriges utrikespolitiska trovärdighet undermineras.

Gordon McCormicks åsikter är inte populära vid svenska UD. När McCormick vid ett seminarium i Los Angeles förra året lagt fram de synpunkter som han sedan skulle presentera skriftligt skickade försvarsdepartementet ut departementsrådet Nils Gylden för att tala McCormick till rätta. Till tidningen *Ny Teknik* säger Gylden att syftet med hans besök hos McCormick var just att övertala honom att tänka om. Sedan rapporten väl publicerats kallade försvarsdepartementet i Stockholm till sig Roland Kuchel vid amerikanska ambassaden för att protestera mot rapporten.

Facket säger nej till utbildning

För närvarande är en av de mest populära utbildningarna frisörutbildningen. Det är mycket svårt att komma in på frisörutbildningen. Efterfrågan finns och kunskaperna finns. Alltså har ett företag i Stockholm anordnat privat utbildning för 50.000 kronor. Facket ser sina positioner hotade. Tänk om det skulle bli för många frisörer, rentav så många att servicenivån återgick till den som var bruklig för tio-femton år sedan, då ingen hört talas om tidsbeställning hos herrfrisörer. Som sanna monopolister ingriper nu Handelsanställdas Förbund genom sin ombudsman Åke Rytterblad och kräver stopp för den populära utbildningen.

50 000 svarta sydafrikaner samlades nyligen till ett protestmöte mot utländska sanktioner mot Sydafrika. Mötet hölls i staden Durban.

UTLANDS-NYTT

Hyresreglering höjer hyrorna

Ett säkert sätt att bidra till bostadsbrist och onödigt höga hyror är hyresreglering (eller "bruksvärdeprincipen" som motsvarigheten kallas i Sverige. William Tucker vid *The American Spectator* har granskat amerikanska städer med och utan hyresreglering. I städer med hyresreglering (som New York) är bristen på bostäder för fattiga katastrofal. De hyreskuponger som myndigheterna delar tillbaka kommer tillbaka oanvända, eftersom de inte kan utnyttjas i brist på bostäder. I Chicago – som saknar hyresreglering – finns en särskild underkategori på annonserna i dagstidningarna där mindre bemedlade kan välja på lägenheter där värdarna tar emot hyreskuponger.

Taiwan störst på kameror

Japan har nu flyttat ner på andra plats bland världens kameraproducenter. Taiwan har blivit nr 1. Sydkorea och Hongkong ligger på tredje och fjärde plats.

(Kwang Hwa Nytt)

Domstol mot diskriminering

SHOOT IT IN THE WHITE AND THE BLACK DIES WITH IT.

The United States is the only country in the world that has a policy of racial discrimination. The only country that has a policy of racial discrimination. The only country that has a policy of racial discrimination.

FREE ENTERPRISE FREES PEOPLE. SANCTIONS DON'T.

Fri företagsamhet befriar människan. Sanktioner gör det inte. Sydafrikanska företags protestannonser mot apartheid.

The Freedom Association i London har gått till domstol för att stoppa internationella cricketförbundets hot om avstängning mot de cricket-spelare som ställer upp i Sydafrika. Sydafrika är populär spelort för professionella cricketspelare under norra halvklottets vinter. Cricketförbundet har hotat med avstängning på upp till sju år för den som spelar i Sydafrika efter 1 april 1989 (hotet är inte så akut under det kommande halvåret, eftersom cricqueteliten nu åter begett sig till norra halvklottet). Freedom Associations ordförande Norris McWhirter (en av bröderna bakom Guinness rekordbok, tvillingbrodern Ross mördades av IRA) menar att cricketförbundets beslut är ett hot mot individens frihet och att det dessutom är fråga om kriminell utpressning. Freedom Association har vid flera tillfällen tidigare vidtagit rättsliga åtgärder mot andra internationella idrottsorganisationer med säte i London. De får inte tillåta sig vilka olagligheter som helst, bara för att besluten är fattade med majoritetsprincipen.

Sydafrikanska cricketförbundet driver en mycket medveten politik för att öka de svartas engagemang i sporten och cricket har blivit en naturlig träffpunkt där svarta och vita kan träffas.

(Freedom Today, London)

Shell ett föredöme i Sydafrika

Oljebolaget Shell är ett föredöme för andra arbetsgivare i Sydafrika. Genom att mycket hårt och principfast driva en personalpolitik som är "färgblind" har Shell inte bara skapat ett exempel för andra arbetsgivare. Shell har också bidragit till den ekonomiska utjämnningen mellan raserna, eftersom många svarta Shell-medarbetare befordrats och fått höga löner. Shell har också bidragit ekonomiskt till Urban Foundation, en stiftelse där också andra privatägda företag bidrar. Stiftelsen arbetar med utveckling av bostäder, utbildning och arbeten för de svarta.

(Freedom Today, London)

Mario Vargas Llosa

Mario Vargas Llosa är en av Latinamerikas främsta författare – men eftersom han nu-

mer inte är lika vänsterorienterad som guatemalteken Miguel Asturias, chileneren Pablo Neruda eller colombianen Gabriel Garcia Márquez lär det inte bli något Nobelpris. Vargas Llosa har nu på allvar engagerat sig i sitt hemland Perus politik. En socialdemokratisk president – Alan Garcia – har drivit sitt lands ekonomi i botten, vilket inte vill säga lite med latinamerikanska mått. Inflationen är på 20 000 procent, vilket bara överträffas av Nicaragua.

Vargas Llosa har nu bildat Frihetspartiet och planerar att ställa upp i presidentvalet 1990. Vargas Llosa är anhängare av fri marknadsekonomi och tycker egentligen att politik är ett smutsigt hantverk. Hans politiska engagemang skall därför vara tidsmässigt begränsat, ett mellanspel i författargärningen.

(Freedom Network News, Richmond)

Facket tappar mark i Japan

Det är inte bara i USA facket tappar mark. De japanska fackföreningarna har tappat nära 50 000 medlemmar på ett år, trots att antalet anställda ökat med över en miljon. Anslutningsgraden har på ett år minskat från 27,6 procent till 26,8 procent. För tio år sedan var 32,6 av de anställda med i facket. Det är särskilt ungdomarna som inte vill vara med i facket.

(Japan Nytt)

Energivisioner

Japanen Yukinori Kuwano är solenergiforskare. Med hans visioner förverkligade skulle Sverige t o m överleva en energiminister som Birgitta Dahl. Kuwano vill täcka 665 000 kvadratkilometer med solbatterier. Ytan är ungefär 1,5 gånger så stor som Sverige. Men Kuwano vill lägga alla anläggningarna i öknar, där det finns mycket sol och lite annan verksamhet som kan bli störd. Därutöver tänker sig Kuwano ett bälte av supraledande kablar runt hela världen – så att energin kan överföras från jordens dagsida till dess nattsida. Anläggningen skulle räcka för att täcka hela jordens elförsörjning år 2000. Tyvärr har Kuwano inte gjort någon kostnadsuppskattning för sitt projekt.

(Japan Nytt)

Åtal hot mot norsk politiker

Vice ordföranden i norska Fremskrittspartiet Pål Atle Skjervangen uttalade sig i en intervju och sa att han tyckte det var bättre

att någon tjänade pengar svart än att vederbörande levde på socialbidrag. Det var en rent hypotetisk frågeställning, men Pål Atle Skjervangen blev anmäld till åtal för uppvigling till skattefusk! Det verkade på åklagaren som om åtal skulle väckas mot vice ordföranden i Norges tredje största parti för ett politiskt uttalande. Räddningen kom i form av en muslimsk förtroendeman inom Arbeiderpartiet som uttalade sitt stöd för ayatollah Khomeinis dödsdom mot författaren Saldan Rushdie. Pål Atle var snabbt framme och krävde läkbehandling. Skulle han åtalas skulle mannen från Arbeiderpartiet också åtalas – och då var det inte fråga om skatteunddragande utan mord! Ärendet mot Skjervangen lades ned omgående.

Sverige långt efter

Det är inte bara i ekonomiskt hänseende som Sverige halkat alltmer efter den industrialiserade världen. Också tekniskt får Sverige allt svårare att hänga med. Du har väl många gånger råkat ut för att Du inte har tillräckligt med enkronor för att ringa ett rikssamtal (för att inte tala om ett utlandssamtal) från en telefonkiosk. Det är ett typiskt svenskt problem. I resten av Europa är mynttelefonerna på väg att försvinna för att ersättas med korttelefoner. Du köper ett telefonkort för kanske tjugo eller femtio kronor och när Du ringer tar telefonautomaten hand om de magnetiska markeringarna på kortet, Du kan ringa så många gånger Du vill tills beloppet är förbrukat. I Sverige sattes ett halvdussin telefoner av liknande konstruktion upp i Uppsala för över fem år sedan. De fungerade inte och projektet lades ned. I resten av Europa är det nu en dominerande teknik.

Med rasande fart vinner en ny effektiv konserveringsmetod terräng i Europa. Bestrålning av livsmedel. Genom bestrålning av livsmedel kan man "slå ihjäl" de mikroorganismer som svarar för förruttelse av livsmedel. I princip fungerar det som nedsaltning eller djupfrysning. För vissa livsmedel är det både bättre och billigare än konventionell konserveringsteknik. Tekniken förekommer inte alls i Sverige.

Franska televerket har distribuerat över 3 miljoner terminaler till franska telefonabonnenter. Terminalerna var ursprungligen ett alternativ till telefonkatalogen, men har snabbt blivit en enorm succé för andra

användningar. Informationstjänster av olika slag, nyhetsförmedling, biljettbokningar, en kanal till allmänheten för den som vill sprida sina litterära alster, motsvarigheten till "heta linjen", kontaktannonser (inklusive ett rikt utbud av skabrösa tjänster) osv. Franska media är fulla med annonser som hänvisar till Minitel, en apparat som blivit en självklar del i den franska vardagen. I Sverige finns ett hundratals terminaler på försök i Västerås...

Konkurs och nedläggning

En bister verklighet för företag som misslyckas. I Finland har det också blivit verklighet för kommunistpartiet. Efter vidlyftiga börspekulationer med förluster på 40 miljoner kronor 1988 blev det räfst. Och nu stundar nedläggning av partiet. Det politiska arvet förväntas leva vidare inom ramen för en ombildning av den gamla frontorganisationen Demokratiska Förbundet för Finlands Folk, men själva partiet är under nedläggning.

Brezjnev hjälplös i sex år...

1976 drabbades Leonid Brezjnev av ett slaganfall. Han överlevde, men var efter detta förvirrad och ofta helt borta. Han förstod inte vad som hände i omgivningen och klarade inte av de enklaste saker själv. Men medan omgivningens maktkamp pågick för fullt byggdes en mur upp kring Brezjnev, för att ge intrycket att han fortfarande styrde Sovjet. I sex år pågick skådespelet med allt större insatser. Detta enligt den kände historikern Roy Medvedev i den frispråkiga tidningen Moscow News.

Norska sjukförsäkringen

fungerar helt annorlunda än den svenska. När svenska företag föreslagit en norsk modell i Sverige – att företagen och inte försäkringskassan skall betala – har svenska fackförbund protesterat och det har inte blivit något av förslagen. Grundidén har varit att låta företagen ta över ansvaret. Genom detta ökar intresset för att vidta åtgärder som sänker frånvaron och dessutom sparar man in administration. Idag administrerar svenska företag sjukavdrag på lönen medan försäkringskassorna svarar för utbetalning av lika stora belopp.

I Norge har man redan det system som svenska facket avvisar. Det fungerar med 100 procents sjukersättning och utan karensdagar. De första två veckornas frånvaro betalas av företaget, sedan kommer den norska sjukförsäkringen in. Norska Fellesforbundet, ett av de största fackförbunden i Norge, motionerar nu till LOs kongress om att arbetsgivarens ansvar skall utökas från två till åtta veckor! I Norge vill man alltså ha mer av det som svenska LO inte ens kan tänka sig. Motivet för Fellesforbundets motion är att det är företagen – inte sjukförsäkringen – som skall stå för konsekvenserna av dålig arbetsmiljö. Ett fackligt ombud vid Glas-Magasinet i Oslo, Gro Damslara, som intervjuas i svenska LO-Tidningen är mycket nöjd med systemet.

Dagens svenska system fungerar i princip så att företag med låg frånvaro får subventionera företag med riskabel arbetsmiljö eller dålig arbetsledning. Svenska LO vill ha det så i framtiden också. Norska LO kan inte tänka sig något dummare.

SKATTEREVOLT MED VAPEN I HAND

Gustav Vasa har med rätta kallats den store "riksbyggaren", mannen som enade Sverige och gjorde landet nationellt oberoende efter långliga tider av utländskt förtryck och fogdevælde. Men kung Gustafs beskattning av självständiga och flitiga bönder blev stundom orimligt hård. Det ledde till att skatterötta bönder med vapen i hand satte sig upp mot kungens fogdar...

Den så kallade *Dackefejden* i Småland och södra Östergötland 1542-43 var en våldsam reaktion mot Gustaf Vasas envælde, och hade snarare kostat "kung Gösta" hans tron. *Dackefejden* leddes av bonden Nils Dacke. Den bör man sentida svenska makthavare till eftertanke.

I svensk historia finns en tradition av folklig kamp mot såväl inhemsk som utifrån kommande diktatur och övervåld. År 1434 började en resning i Bergslagen, riktad mot Hansa-intressen i svensk bergshantering. Kung i Sverige var Erik av Pommern. Protesterna mot den kungligt ledda centraliseringen och det alltmer avskydda danska och tyska fogdevældet var starka.

Ledare för upproret i Bergslagen var bergs- och frälsemannen Engelbrekt Engelbrektsson. Under hans ledning stormade gruvfolk och bönder fogdeborgar. Ett möte mellan Engelbrekt och rikets råd (regeringen) ledde till samarbete mellan upprorsledaren och stormännen. År 1435 utsågs Engelbrekt - som i biskop Tomas Frihetssång betecknades som Guds redskap i kampen mot kung Eriks tyranni - till rikshövitsman. Han mördades dock 1436 av en svensk storman.

Svensk Nationalstat

Under resten av 1400-talet rådde en på många sätt förvirrande kamp mellan svenska och danska intressen. Det väckte en stark nationell svensk stämning, när riksförståndaren Sten Sture den äldre 1471 vann över en kombinerad dansk-tysk-svensk här under befäl av den danske kungen

Kristian I; också svenskar stod på danskarnas sida. Drabbningen ägde rum på Brunkeberg norr om det dåtida Stockholm.

Efter Sten Sture d.ä kom den tredje av sturarna, Sten Sture den yngre, till makten. Denne var en handlingskraftig och hänsynslös ledargestalt som eftersträvade ett svenskt envælde, lett av honom själv. Dessa strävanden fick dock ett slut när Kristian II, kung över Danmark och Norge, erövrade Sverige. I en avgörande batalj, på Åsundens is nära nuvarande Ulricehamn, sårades Sten Sture d.y dödligt 1520. Stock-

holm kapitulerade senare, och Kristian (som kallats "Tyran" i Sverige, men "Den gode" i Danmark) hälsades som svensk arvkonung. Efter kung Kristians kröningsfest följde *Stockholms blodbad*, där närmare 100 av Sten Stures anhängare, många av dem högt uppsatta, halshöggs.

I det läget fanns en god jordmån för en svensk motståndsrörelse mot främmande ockupation och godtycke. Som motståndsledare framträdde den unge adelsmannen Gustaf Eriksson Vasa, en släkting till sturarna. Gustav Vasa ledde en resning med centrum i Dalarna som snabbt vann spridning. Kung Kristian tvingades samtidigt i landsflykt från Danmark, där hans farbror, Fredrik I, blev konung.

Då det kunde förväntas att den nye danske kungen skulle göra anspråk på Sveriges tron, beslöt sig Gustaf Vasa och det svenska självständighetspartiet för att handla snabbt. Den 6 juni 1523 valdes Gustav Vasa till svensk konung i Strängnäs. Vid midsommartid hade han etablerat sig i Stockholm. Kampen om *Kalmarunionen* var över. Sverige hade brutit sig loss från förbundet med Danmark-Norge och bildat en nationalstat.

Kyrkoplundring

Den nyvalde kungen hade ingen lätt uppgift. De långvariga inbördesstriderna hade satt djupa spår i rikets inre ordning. Landet var utfattigt och den nya riksenheten var ingen självklarhet. Den unge kungen - Gustaf Vasa var då han tillträdde omkring 27 år - beslöt sig för att utnyttja den nya religi-

Översiktskarta över "Dackeland", dvs där bondeledaren Nils Dacke hade sina huvudsakliga sympatier. (Ur Lars-Olof Larssons bok *Dackeland* (Malmö 1979).

ösa strömning som startat i Tyskland några år tidigare – Reformationen – i syfte att stärka statens makt och finanser.

Han drog upp riktlinjerna för framtiden vid "reformationsriksdagen" i Västerås 1527. Kungen fick rätt att för statens räkning beslagta den "överflödiga" egendom som disponerades av biskopar, domkapiteln och klostren. Genom särskilda förmåner stimulerades adeln att stödja kungens nya politik, som radikalt stärkte statens makt på kyrkans och de enkla människornas bekostnad.

Enligt Gustaf Vasas diktatoriskt präglade nyordning blev kungen själv kyrkans överhuvud. Han själv, och inte som tidigare Påven i Rom, bekräftade biskoparna i deras ämbeten, och som andra medborgare skulle prästerna lyda under världslig lag. De fick också tillåtelse att gifta sig. Kungen hade ovärderlig hjälp i sin kyrkliga enhetssträvanden av prästerna Olaus Petri och Laurentius Andrae, som båda var drivna förkunnare och propagandister.

Kyrkoreduktionen gav en kraftig omfördelning av riket jord. Den statliga indragningen av kyrkans egendom bedrevs allt hänsynslösare och urartade slutligen till ren kyrkoplundring. Även sockenkyrkorna brandskattades hårt på dyrbarheter, och det är känt att en hel del av dessa hamnade i kungens personliga ägo. Ett resultat av Gustaf Vasas hårdföra kyrkopolitik blev att kyrkan – som hade huvudansvaret för undervisningen – inte längre hade möjligheter att upprätthålla den andliga odlingen.

Blodiga överfall

Från slutet av 1530-talet blev Gustaf Vasa en alltmer maktfullkomlig diktator. Han syftade till att upprätta en stark kungamakt, en oomkullrunkelig byråkrati i självhärskarens tjänst och en stark här som kunde avvärja främmande anspråk på svenskt territorium. Gustaf Vasa lade sig alltmer i sina medborgares enskilda ft hållanden: bestämde hur de skulle sköta sin jord och sin boskap, hur de skulle bedriva handel, vilken religion de skulle ha osv.

Hans maktmissbruk ledde till protester runt om i landet. Det mest välorganiserade och folkligt understödda upprorsförsöket såg dagens ljus 1542–43. Dess centrum låg i Småland och södra Östergötland. Det kallades *Dackefejden*, efter sin ledare Nils Dacke, en bonde med hemvist i smålandsocknen Visslefjärda. Upproret utlöstes

Gustav Vasa gjorde stor insats som svensk riksbyggare. Men han blev med tiden alltmer maktfullkomlig, och hade sånär störtats av Nils Dacke och hans smålänningar.

främst av att kungen införde en drastiskt hårdare skatteindrivning, samtidigt som han förbjöd handel med oxar över gränsen mellan svenska Småland och danska Blekinge. Men det fanns också andra orsaker till resningen. Så fanns exempelvis ett brett folkligt motstånd mot den nya kyrkopolitiken. Betecknande nog engagerade sig många präster på Dackes sida. I upproppen klagade Dackarna också på att kungen skulle bestämma hur allmogens hus skulle byggas. Upprorsmännen sa nej till dåtidens motsvarighet till Boverket.

Just före midsommaren 1542 ledde Nils Dacke en skara bönder i blodiga överfall, riktade mot kronans fogdar och adelsmän i Södra Møre. Centrum för dessa våldsamma händelser var Voxtorps socken, knappt tre mil söder om Kalmar. Gustaf Vasa fick i Stockholm underrättelser om de folkliga aktionerna, och beslöt sig för att sätta hårt mot hårt. Han skickade först brev till de småländska länen med maning om lugn och besinning. Han beordrade sina förläningstagare att ordna rättning i allmogeleden. Samtidigt sattes militära motåtgärder in.

Militär styrka

De upproriska smålandsbönderna var dock inte lättskrämda. Vid tingsförhandlingar med allmogen i Södra Møre och

Konga härad, i början av juli 1542, demonstrerade rebellererna sin militära styrka. Vid ett möte i Kolshult i Blekinge den 10 juni ingicks något som liknade ett förbund mellan motståndsvilliga bönder i småländska Varend och kolleger i (danska) Blekinge. De senare var missnöjda med sin konung Kristian III, som stödde Gustaf Vasas aktioner mot rebellererna i Småland. Den samlande ledargestalten var den både politiskt och militärt skicklige Nils Dacke.

Efter mötet i Kolshult steg den politiska temperaturen i området. Den centrala Varendsbygden, med centrum i Växjö och Bergkvara slott väster därom, blev arena för dramatiska och blodiga händelser som hotade kungamakten i Stockholm. Dacke och hans här på 1 000 man hade anlänt till Växjö, medan en mindre än hälften så stark kunglig styrka trängt fram västerifrån till Bergkvara. Hårda och blodiga strider följde, varpå ett vapenstillestånd inträdde den 24 juli. Stilleståndet skulle vara i kraft till allhelgonatid – dvs till i början av november – 1542.

Dackestyrkorna demonstrerade vid striderna kring Bergkvara en ansevärd militär styrka, vilket gav en ökad prestige. Dacke hade förvandlats från en gerillaledare till en karismatisk ledare för en stor del av Småland.

Kungen i Stockholm avsåg dock ej att

respektera vapenvilan, utan genomförde en kraftig upprustning och värvning av legoknektar, i avsikt att tillfoga rebellerna ett avgörande dödligt slag. Till sina närmaste medarbetare förkunnade kungen, att hans tanke var att "hemsöka de upproriska smålänningarna och bringa dem till hörsamhet och lydning igen". Gustaf Vasas karakteristik av Nils Dacke var inte nådig – "Dacken" anklagades för att vara "en uppenbar horkarl, förrädare och kättare".

Tröttnade på godtycke.

I trots mot vapenvilan, som Dackes styrkor höll in i det längsta, marscherade en kunglig huvudstyrka från Jönköping söderut ner mot Finnveden och Varend. Denna styrka trängde under hårda strider fram mot Växjö. I en av bataljerna dödades Dackes förtrogne, befälhavaren Lille Jösse. Kungens krigsmän lyckades dock ej tillfoga rebellerna något avgörande nederlag. En annan avdelning på drygt 1 000 man hade brutit upp från Linköping, för att samtidigt med huvudstyrkan tåga in i Småland över Kisa och Vimmerby. Men denna avdelning överfölls av ett omfattande allmogeuppbåd och förintades. Resningen spred sig nu till Östergötland, och kungliga huvudstyrkan tvingades till reträtt.

Gustaf Vasa, som i början av september tagit säte på östgötska Stegeborg, blev nu allvarligt oroad. "Hänger detta Östergötland nu så gott som på en silkestråd", skrev kung Gösta resignerat. Mot slutet av oktober drog han norrut av omtanke om sin egen hälsa. Den 8 november träffades i Linköping ett nytt stilleståndsavtal mellan Dacke och kungens representanter. Denna överenskommelse var på många sätt en seger för Dacke, som nu tvingat kungen att acceptera rebellerna. Dessutom erkändes Dacke som ledare och förhandlare för en folklig upprorsrörelse. Efter vapenvilan återvände Dacke och hans trogna till Småland, där man "drack jul" på Kronobergs fästning. Redan i slutet av november uppvaktades de av ombud för tyske kejsaren och hertigen av Macklenburg, som erbjöd stöd för att Dacke skulle störta Gustaf Vasa.

Nils Dacke tillbakavisade dessa frestande anbud och hänvisade till vapenvilan, men utnyttjade säkerligen det utländska intresset för sin frihetskamp i syfte att sätta press på kungen.

Gustaf Vasa bröt åter vapenvilan i janu-

ari 1543, formellt med motiveringen att upprorsmännen redan brutit den, ett påstående som saknade grund. I februari kraftsamlade de, med utländskt krigsfolk förstärkta, kungliga trupperna i Vadstena. Samtidigt greps en rad lokala gerillaledare och avrättades. Också den psykologiska krigsföringen trappades upp. Till sin hjälp hade kungen väl förfarna propagandamakare, främst av dessa Peder Svart. Nu skapades bilden av en vildsint och svekfull upprorsmakare.

Det är i stort sett först i vår egen tid som en annan bild av Nils Dacke börjat framträdde. I exempelvis Vilhelm Mobergs och Fabian Månssons historieskrivning framställs Dacke som en hjältemodig folkledare som går till storms mot en förtryckande överhet. Sannolikt var Dacke varken en lömsk förrädare eller en folkhjärte, men däremot en handlingskraftig bonde som tröttnat på kungligt godtycke och orimlig beskattning. Uppenbarligen hade hans synsätt starkt stöd i de småländska och östgötska bygderna.

Snapphanarna

I längden kunde emellertid inte upprorsmännen stå emot Gustaf Vasas krigsmaskineri. Den 10 mars 1543 tågade en kung-

räkna med utländskt stöd. Han sökte i stället gömma sig i sin småländska hembygd, där han dock lokaliserades och dödades. Många andra upprorsledare råkade ut för samma öde. Dackeupproret var över. Emellertid fortsatte det att jäsa på sina håll i bygderna nära gränsen till Danmark. Under Karl X Gustav och Karl XI blossade t ex *Snapphaneupproret* upp.

Snapphanarna utnyttjade motsättningarna mellan statsmakt och särintressen i de sydliga byarna. Särskilt i den nordskånska skogsbygden och i Blekinge florerade motståndet mot den svenska staten, och sympatierna för Danmark var stora. Snapphanestyrkorna förefaller dock ha utgjorts av opolitiska lösdrivare och allmänt slödder i långt högre grad än Dackes sympatisörer. De saknade också en folkledare av Dackes kaliber.

Sedan Dackeupproret slagits ned med kunglig järnhand, kunde den centraldirigerande statsmakten befästa och utvidga sina domäner. Men upprorets erfarenheter lärde dock kungen att gå något mer diplomatiskt tillväga. Fogdarna skulle undvika onödiga våldsmetoder för att inte framprovocera ytterligare farliga resningar. Kungen började framtona som en fast men mild landsfader, en god ledare som lyssnar till

Nils Dackes exempel kan lära dagens makthavare att inte anstränga de redan skattetyngda medborgarna med ytterligare pålagor...

lig huvudstyrka söderut från Linköping i riktning mot Vimmerby och Kalmar. Smärre avdelningar drog samtidigt fram på andra håll. I mars sårades Nils Dacke svårt och tvingades gå under jorden. Under våren 1543 drabbades rebellerna av en rad svåra bakslag och läget såg hotande ut, men kring midsommaren blossade upproret återigen upp. Detta skedde i första hand i södra och östra delarna av Småland.

Slutligen spårades de sista rebellstyrkorna och rebellfästena dock upp. Dacke, som repat sig från sina sår, flydde ner mot riksgränsen men gjorde inget försök att fly landet ner till kontinenten, där han kunnat

folkets krav på åtgärder mot nöd och våld.

Radikalare skattekontroll

Varför uppkom Dackefejden? Sammanfattningsvis kan det sägas att befolkningen i de småländska bygderna såg sin gamla frihet att själv planera och driva sin verksamhet hotad. De hade också ett visst materiellt välstånd att värna. Men nu kom enväldshärskaren Gustaf Vasa med sina påbud. Överallt sökte staten flytta sina positioner med en mängd detaljregleringar.

För att få in mer pengar var staten intresserad av att pressa ut det yttersta av

medborgarnas ekonomiska resurser. Överlag höjdes skattesatserna. Kungens hårdhänta fogdar och förläningstagare var de som såg till att de kungliga direktiven effektiviserades. I Småland vägde fördelningen mellan fogdarnas och förläningstagarnas jordområden ganska jämnt, men det kan sägas att fogdelinen i landet överlag ökat betydligt jämfört med senmedeltidens förhållanden.

Småland hade i äldre tid något av en särställning bland svenska landskap. Dels var det ett gränsområde mot Danmark, dels saknade det enhetlighet. Den brokiga sammansättningen gjorde landskapets "upprorspotential" större än mer enhetliga landsändars. Lokalstyret hade också en gammal och stolt tradition i Småland.

I sin kamp mot Gustaf Vasas maktanspråk hänvisade smålandsbönderna ofta till, att de ville ha tillbaka det som var "gammalt och fornt". Det var det av tradition decentraliserade landskapets kamp mot statsmaktens allt starkare anspråk på att styra och ställa. Det var en lång rad krav

från kronan som retade smålänningarna och fick en stor del av dem att ta till vapen mot sin kung.

Som en röd tråd genom folkets klagomål går knotet över ett allt hårdare skattetryck. Jordeboken var den viktigaste normen för uppbörd av jordskatterna. I jordeböckerna antecknades alla gårdar som skulle betala skatt eller arrende till kronan. Skattesystemet skulle variera från bygd till bygd och var stundom mycket komplicerat. Men kungen lät sig inte nöja med den standard som jordeboken förskrev. Han lät också fogdar och förläningstagare ta upp nya skatter enligt sina påbud. Det kunde gälla skatter för böndernas nybyggen; torp, fiskevatten, kvarnar, ølegårdar etc. Någon sänkning av skatten var det däremot aldrig tal om.

Våren 1542 beslöt kungen att med ännu radikalare metoder försäkra sig om böndernas skattepengar. Han införde en skärpt kontroll vid själva inkomstkällan. Bönderna måste nu under ed lämna uppgifter om t ex sådd och skörd. Kanske var detta nya

påbud den utlösande faktorn till Dackefejden. I varje fall bröt den ut strax därefter. En annan orsak bakom upproret var förmodligen kungens förbud mot smålänningarnas gränshandel med oxar.

Vad har makthavarna lärt?

De dramatiska smålandsåren 1542 och 1543, då den enkle bonden Nils Dacke hotade kungens makt med sin folkliga resning, är fantasieggande. De har levt kvar i det svenska folkets medvetande, inte minst genom en ansevärd mytbildning, alltsedan dess. I dag har namnet Nils Dacke en entydigt positiv klang, främst i Småland. Nils Dackes exempel kan lära dagens svenska makthavare att inte anstränga redan hårt tyngda medborgare med ytterligare pålagor. Då kan nya uppror – låt vara av något annat slag än Dackefejden – åstunda.

Frågan är om makthavarna lärt sig läxa. Framtiden får avgöra...

Tommy Hansson

Var står UNITA?

I svenska media försöker man ofta ge intrycket av att den angolanska befrielse rörelsen UNITA är "högerextremistiskt". Men det är heller inte helt ovanligt att UNITA betraktas som kommunistiskt. För att belysa den senare debatten publicerar vi här ett inlägg från en *Contra*-läsare, varefter vi ger Tommy Hansson tillfälle till en replik.

UNITA är kommunistiskt!

Hur kan en frihetsälskande tidning som *Contra* ta ställning för den ena av två rivaliserande kommunistgrupperingar – UNITA och MPLA? Jag finner *Contra*s ställningstagande för UNITA fullkomligt oförenligt med tidningens frihetsideal, precis som om tidningen tagit ställning för MPLA.

I *Contra* 6/1988 beskriver UNITA sig självt som en "icke kapitalistisk" – en "socialdemokratisk" organisation. (Kan man på full allvar hävda att en socialdemokratisk organisation kämpar för frihet?) Vi får icke glömma UNITAs gamla vänskapliga kontakter med Kommunistkina! Hur kan *Contra* stödja denna organisation? Eller tar *Contra* ställning i den sino-sovjetiska konflikten?

Till yttermera visso inhämtar UNITA – precis som MPLA med Sovjet, Kuba m fl – direkt militärt stöd från en socialistisk stat, Sydafrika. Tommy Hansson skriver helt korrekt i *Contra* 1/1989: "Således skriver Frances Kendall och Leon Louw i boken *Sydafrika efter apartheid* – inte utan skäl – att Sydafrikas svarta lever i ett socialistiskt samhälle, där praktiskt taget allt kontrolleras av staten." Och i samma edition av *Contra*, sidan 13, refereras till boken *South Africa's War against Capitalism*: "Den kände ekonomen Walter Williams menar att apartheid är ett socialistiskt krig mot de kapitalistiska frihetsidealerna."

Vad vi anser om den kommunistiska quisling-regimen i Luanda står alldeles klart. Men hur står det till med den andra regeringen i Angola, UNITA? Enligt *Contra* 6/1988 kontrollerar UNITA ett område lika stort som Sverige med "en högst utvecklad infrastruktur omfat-

tande sjukvård, skolor och informationsväsen". UNITA har vidare "tidningsproduktion, telegrams-service och radiout-sändningar" samt ett system med 951 skolor med 232 620 elever och 4 000 lärare.

– Ungefär halva Angolas befolkning är beroende av UNITAs administration, räknar inte Sverige med dessa människor? säger en UNITA-ledare, som vill få del av våra skatte-medel.

Min fråga är: räknar UNITA med dessa människor? Invånarna i UNITA-huvudstaden Jamba lever i fattigdom, i usla hyddor. Detta är gerillaromantik ljust från dagens moderna verklighet! Var är de utländska företag som skulle kunna utveckla denna halva av Angola? Den marxistiska MPLA-regimen tillåter åtminstone utländska företag och ett visst mått av fri företagsamhet, tydligen dikterat av Perestrojka hos herrarna i Kreml.

Men i UNITAs områden är

inte bara utländska investeringar förbjudna, all fri företagsamhet är omöjlig. UNITA har nämligen avskaffat all penninghushållning i sina områden.

Vad som står tämligen klart är att UNITA är en opportunistisk kommunistisk organisation. Just nu använder UNITA sin demagogi till att lura till sig bistånd och diverse stöd från den fria världen. Men det är bara demagogi. UNITA säger sig vara för demokrati och fri företagsamhet. Men hur ser det ut i de enorma landområden som UNITA administrerar? Allt är kommunistiskt och UNITAs president Savimbi är inte ett dugg mer demokratiskt representativt eller vald än t ex PLO-chefen Arafat är för palestinaraberna. Detta är en försmak av vad som väntar också den andra halvan av Angola den dag UNITA tar över.

Är detta vad Contras läsare önskar? Naturligtvis inte. Vi kan inte ta ställning mellan de två kommunistiska rivalerna UNITA och MPLA! Vi måste se igenom det smysocialistiska UNITA.

Hernandez Younis

Savimbi vet att kommunismen misslyckats

Hernandez Younis har uppenbarligen fallit för frestelsen att bedöma den angolanska befrielseströrelsen UNITA enbart med västerländsk måttstock. Sanningen är enligt min uppfattning – och den bygger jag på en vistelse inom UNITA-kontrollerat område omkring Jamba i södra Angola i augusti, samt kontakter med en rad UNITA-ledare i och utom Angola – att UNITA varken är i första hand kommunistiskt eller kapitalistiskt utan nationalistiskt.

UNITAs president Jonas Savimbi har, ända sedan han grundade rörelsen, som en antiportugisisk motståndsrörelse

En "bushskola" i Jamba

1966, alltid i främsta rummet varit en angolansk patriot och afrikan.

Försöken att beskriva UNITA som en vänsterradikal organisation är ingalunda något nytt. Fred Bridgland skriver i sitt standardverk om Jonas Savimbi och UNITA, *Jonas Savimbi – A Key to Africa* (Edinburgh 1986), följande:

"Precis lika kuriöst som förutsättningen... av högerkapitalismens vinstmotiv för att illustrera MPLAs respektabilitet var deras iver att demonstrera Savimbis farliga vänstertendenser."

Den ytterst sakkunnige Bridgland, förmodligen den västerländske journalist som kan mest om Angola, refererar här till ett antal vänsteranhängares försök att ge MPLA-regimen i Luanda ett drag av respektabilitet genom att peka på dess förment kapitalistiska inställning; samtidigt lyftes Savimbis socialistiska förflutna fram för att antyda att han i själva verket är något av en kommunist.

Detta är inget annat än ett klumpigt försök att misskreditera UNITAs ledare Savimbi i konservativa västerlänningars ögon. Då jag inte känner Hernandez Younis vet jag inte i vilket syfte han är ute. Jag konstaterar

emellertid, att han också försöker ge MPLA ett försoningsdrag genom att hävda att man "tillåter åtminstone utländska företag och ett visst mått av fri företagsamhet".

Det finns ingen anledning att glömma UNITAs tidigare vänskapliga förbindelser med det röda Kina, eller att Savimbi i sin gerillastrategi inhämtat lärdomar från personer som Mao-Tse-tung och "Che" Guevara. Henry Kriegel behandlar detta ämne i en mycket intressant artikel i tidskriften *The World & I* i juli 1986. Kriegel konstaterar här, att "Savimbi säger att han kommit till insikten att kommunismen är ett misslyckat politiskt och eko-

nomiskt system, men den gerillaträning han fick för 20 år sedan har visat sig mycket effektiv".

Personligen tycker jag inte att det finns skäl att döma Jonas Savimbi för hans politiska misstag i det förflutna. För övrigt, Hernandez Younis, är det faktum att UNITA avskaffat penninghushållningen på befriat område, och att man inte inbjudit västerländska företag att investera där, ingalunda något uttryck för socialism eller kommunism. Det är i stället resultatet av ren och skär nödvändighet. Eller ska vi kritisera UNITA för att man inte inbjuder västerländska företag som när som helst kan bombas sönder av kubanskt eller sovjetiskt flyg?

Däremot är UNITA mycket intresserat av att knyta kontakter med utländska företag och regeringar i investerings-syfte, den dag man övertar regeringsansvaret i landet – på egen hand eller inom ramen för någon slags koalitionsregering. UNITA förklarade för mig i Jamba att man är anhängare av fria val, politisk och ekonomisk pluralism, religionsfrihet och andra västdemokratiska ideal. Jag har ingen anledning att betvivla att detta är sant.

Jag vet inte när Hernandez Younis besökte Jamba, men under min vistelse i augusti i fjol såg jag inte till några invånare som levde i fattigdom i usla hyddor. Hyddorna var tvärtom av god kvalitet, och vad som imponerade på mig var det förhållandevis högt utvecklade undervisningssystemet och sjukvården. Detta är naturligtvis inte "gerillaromantik".

Slutligen får UNITA inte längre "direkt militärt stöd" från Sydafrika, hur man nu än väljer att etikettera landet i fråga. Detta upphörde i september 1988, då de kvarvarande sydafrikanska styrkorna lämnade Angola.

Däremot återstår att se när (om) de totalt ca 60 000 kubanska soldaterna ska lämna landet, jämte tusentals ryssar, nordkoreaner m fl som assisterar MPLA.

Tommy Hansson

UNITAs huvudsjukhus i Jamba

Pogromen i Kielce

Judeförföljelserna i Polen fortsatte även efter Andra världskriget – under den kommunistiska regimens överinseende.

Den sovjetiska nya "öppenheten" som försätter många av våra politiker i trance av förtjusning, är antagligen bara en fint. Ytterligare en i den långa raden som syftar till att splittra den västerländska alliansen. Gorbatsjov tillämpar bara ett beprövat medel: ett steg bakåt från totalitarismen – samma taktik som i Helsingfors när de skrev under att respektera de mänskliga rättigheterna – och tre steg framåt till utgångsläget... Det återstår att se om

brukare och narkotikahajar samt legaliserad och illegal korruption inom partiapparaten. Vi fick även reda på att de underkuvade folkens protester mot förryskningen, inte alls är så stillsamma, som man hade trott.

Kommunistblocket är ingalunda så basant, som marxisterna ville få oss att tro. Den sovjetiska rasismen och antisemitismen – väldokumenterad av många ryska författare, bl a Stalins dotter – tar sig ibland

rätta, förljugna väsen, återstod inget annat än assimilationens piska. Värst drabbade blev ukrainarna. Efter Sovjets exempel, nekades den ukrainska minoriteten i Polen rätten till egna skolor och egen kultur.

Pogromen i Kielce

Det är endast sorberna – en västslavisk folkspilla inom nuvarande Östtyskland (Lausitz) – vilka av vördnad för "storebror" behandlas kungligt. De kvarblivna tyskarna i Polen och de andra "folkdemokratierna" däremot, får snällt finna sig i att bli tvångsassimilerade i de respektive länderna.

Utbrottet av judeförföljelserna under Gomulkas slutkamp om makten i Polen år 1968 och framöver, är här mera känd än en mycket blodigare variant 22 år tidigare. 1986 "firades" 40-årsjubileet av pogromen i Kielce då 42 före detta dödslägerfångar och demobiliserade soldater slogs ihjäl utan att kommunistmakten ingrep till offrens försvar. "Przeglad Tygodnowy" (veckoöversikt) av den 10 augusti 1986 hade ett helsidesreportage för hemmabruk. Men tidningen är inte ute för att bringa klarhet. Skribenten och insändarna får nöja sig med ögonvittnesskildringen och funderingar varför man endast bestraffade vanligt folk ur pöbeln, men inte organisatörerna.

Några citat "Fadern till en åttaårig katolsk pojke anmälde hos milisen att judarna som bodde kollektivt vid Plantygan, kidnappade hans son och andra katolska barn för ritualmord. Barnen skulle hållas inlåsta i husets källare – trots att huset var källarlöst – och milismännen åtog sig att undersöka fallet... Pöbeln började samla sig vid huset och bryta upp porten – Milismännen släpptes in, de avväpnade de få som hade rätt att bära handeldvapen – och började kasta ner judar från andra våningen. Pöbeln nedanför slog de redan blodiga människorna

Monumentet över de 42 judar som blev mördade i Kielce 1946.

demokratierna än en gång "säljer repet till sin egen hängning", (som Lenin föraktfullt förutsade), inte för "profit" utan för ytterligare ett tomt löfte om "fred i vår tid".

Läckor i ridån

Men "glasnost" har i alla fall fört med sig, att den tidigare så kompakta järnridån, börjat läcka. Till våra troende marxisters stora förtrytelse fick vi andra bekräftelse på det vi redan visste; Sovjet har sina arbetslösa, prostituerade, narkotikamiss-

groteska uttryck. Det är t ex en väl bevarad hemlighet, att nationalskalden Pusjkins mor var en svart kvinna från Abessinien. Denna "skam" är ett arv från tsartiden. Ett annat, men mycket grymmare arv som tsarernas efterföljare tillämpar, är förryskningen av underkuvade folk. I början trodde bolsjevikerna att kommunismen (efter det romerska imperiets exempel med kristendomen) skulle bli den enande faktorn för de mer än ethundra olika folken. Senare, när kommunismen avslöjat sitt

med yxor och järnstänger till döds... Hela arbetarstyrkan i järnhyttan "Ludvikow" bildade en kompakt mur tvärs över körbanan och begav sig beväpnade med olika tillhyggen att hämnas på judarna... En ung judisk pojke, redan blodig, stod på ostadiga ben till knäna i "Silnicas" vatten. Folk från ömse sidor floden stenade honom lugnt och metodiskt, som om han vore en docka på ett tivoli... en judisk kvinna med ett spädbarn i famnen, Regina Fisch, fördes bort till skogen av några män, som skändade henne, utplundrade och med nackskott dödade såväl modern som barnet... Samtidigt släpades folk med judiskt utseende ner från tågen när deras judiska identitet blev fastställd - avrättades de... Fyrtiotvå judiska kvinnor, män och där ibland två barn blev bestialiskt mördade i Kielce... Runt om över hela landet blev ytterligare 120 dödade..."

I vems intresse?

Naturligtvis får det statliga organet hålla sig till de officiella siffrorna, men endast antalet döda i staden Kielce är korrekt. Offren över hela Polen kunde räknas i tusenden, men vem brydde sig om sådant efter Andra världskrigets slut? Att ordern om dessa massakrer kom från överheten råder det numera full visshet om. En av de betydande kommunistledarna, Marian Spychalski, förbjöd användning av vapenmakt vid skingringen av pöbeln. Den fick härja fritt under förevändning att man skulle skona människoliv. Inte ens några skrämskott fick milisens officerare, som senare skulle komma fram i slaktstället,

I hela Polen dödades tusentals judar under förföljelserna

avlossa.

Varför skedde detta och i vems intresse? Man bör komma ihåg att just vid denna tid hade Sovjet, Polen och Tjeckoslovakien tvångsflyttat omkring tolv miljoner tyskar till områden som senare blev Västtyskland. Polen passade på att i villervallan göra sig av med judarna - cirka hundratusen lämnade då landet - som spädde på svårigheterna för de västallierade i de tyska ockupationszonerna. Två flugor i samma smäll. Internationell terror specialiserad på att döda framstående militärstrateger och forskare hos västmakterna, hade Sovjet inte då. Alltså fick flyktingarna användas som vapen. Sovjet fortsätter att förse Väst med flyktingar: Vietnam, Afghanistan med flera.

Paradoxalt nog hade dessa massakrer ingen inverkan på de 25 000 judar som

stannade kvar i Polen. Tvärtom, dessa blev de mest hängivna patrioter. De ändrade sina familje- och förnamn till polskklingande. Många gick till och med i kyrkan - för att betyga sin trohet, eller konverterade och blev ett slags kommunistkatoliker. I drygt tjugo år levde de sedan i den falska förvissningen om att höra hemma i Polen. Men 1968 kom vändpunkten även för dem. Det är obegripligt att somliga av dem som fått tillflykt i Sverige - fortsätter att vara hängivna kommunister.

Marek Zyto

Det är obegripligt att många judar som flytt till Sverige fortsätter att vara kommunister.

RADANNONSER

Välkommen med radannonser. Annonserpriset är 30:- för högst sex rader. (Räkna med 40 nedslag per rad.) Bifoga betalningen vid annonsbeställningen.

ABSOLUT HEMKÖRDA T-SHIRTS

I 100% bomull. Storlekar S-M-L-XL 80:-. Storlek XXXL 90:-. Porto & postförskottsavgift på 20:- tillkommer varje order. Ari J. Valikangas, Sörögårdsvägen 12, 445 00 SURTE.

Litteratur

Objektivismen är föruften och frihetens filosofi. Objektivistisk litteratur kan köpas från HU Boktjänst. Ring 08-94 75 88 (kvällstid).

BREV TILL CONTRA

Contra har fått in flera insändare med anledning av P Sundströms insändare i Contra nr 1/89. Vi väljer att publicera en av dem, som kort och koncist sammanfattar debatten:

Antisemitism är judehat

I Contra nr 1/89 infördes ett inlägg som dels försöker införa en ny tolkning av begreppet antisemitism, dels försvarar Radio Islam med att de har täckning för vad som anföres.

Antisemitism har alltid varit en synonym för judehat. Under gångna århundradens pogromer användes ordet judehat. På 1870-talet uppfattades ordet som alltför vulgärt. Det behövdes polityr, en mask av pseudovetenskap, och uttrycket blev i stället *antisemitism*. Idag finns ingen antropolog som räknar med existensen av en semitisk ras till vilken både judar och araber skulle höra.

Vad gäller försvaret av Radio Islam, som stämpats av JK för "hets mot folkgrupp" fortsätter dess hets mot judar. Hur ska man annars tolka följande citat från Radio Islam:

"Det ligger i judendomens hela kynne att fräta sönder, inifrån uppluckra och förbränna."

"Judendomen; Toran och Talmud stinker av förakt mot andra folk."

"Om Hitler utrotat alla judar hade vi inte haft något miljöproblem."

För att därefter motsäga sig själv:

"...den s k förintelsen är en sionistisk propagandabluff."

Detta är judehat, alias antisemitism, alias dess metamorfos antisionism.

Örjan Kättström

Glasnostalgi

Michail Gorbatsjov har det föga avundsvärda uppdraget som diktator över 279 miljoner människor. Men han är den första i raden som insett att makten inte består och att den ifrågasätts om det kommunistiska systemet profilerar sig som tidigare.

Det fria världen var tvungen att blikkas, så att länderna i Väst blev mer inställsamma och slutade rota i Sovjetunionens dunkla framtning, döljande övergrepp och ett omänskligt system. Receptet blev perestrojka. Genom detta politiska konststycke sitter nu regimen i Kreml säkrare än någonsin.

Till skillnad mot vad bolsjeviker och andra prokommunister velat påskina, så luktar det hela rent bedrägeri. Perestrojkan är ett led i strävan efter det kommunistiska världsherraväldet, men man söker sig nu in på andra områden än brukligt. Det kommunistiska enpartisystemet består, liksom kränkandet av mänskliga fri- och rättigheter.

Planmonopol på alla områden inom samhället resulterar i långa köer och rationering. Politikerna styr medborgarnas liv. Yttrande- och tryckfrihet sker tillika på partiets villkor, även om man kan förledas att tro något annat, genom flitigt rapportering om "spontana demonstrationer". Den sovjetiska nyhetsbyrån Tass fortsätter enligt känt manér basunera ut halvsanningar och rena lögnar, vinklade att framställa sovjetstaten i en mer mänsklig dager.

Den politiska uppmjukningen i Baltikum är ett spel för gallerierna, som närmast kan ge svar på att framgång kräver kompromisser. Och framgången heter herravälde. Sovjetiskt herravälde.

Nichlas Johansson

Information om Ukraina

Medan starka nationella riktningar – med bl a kravet på en egen oavhängig stat – gör sig gällande i de tre baltiska länderna Estland, Lettland och Litauen, har nationalismen också utbredd sig till Vitryssland och Ukraina. Ukrainarna har fört en lång och hård kamp mot sovjetstaten – både hemma och i exil. Exil-ukrainarna har också sin egen informationstjänst, UCIS, med kontor i London, Toronto, New York och München. Londonkontorets adress är: 200 Liverpool Road, London N1 1LF.

Vi måste kräva både frihet och självständighet för Sovjetunionens ockuperade och undertryckta folk!

Nils Tore Gjerde

Skriv en insändare! Men skriv kort, så får fler inlägg plats!

Nummerupplysning – tjänst eller service?

Redan den 28/6, 8/7 och 15/7 1987 och 31/3 förra året kämpade jag genom inlägg i Aftonbladet mot Televerkets förslag till grotesk höjning av kostnaden för nummerupplysning. Dessa strån till stacken ledde till att höjningen sköts upp.

Fram till den 9/3 i år fick man tre nummerupplysningar för en samtalsmarkering på 23 öre. Televerket ville höja kostnaden till 23 öre varannan sekund. Alltså 7 kronor för en upplysning. Det betyder en höjning på 9 000 procent. Även om man utgår från priserna som gällde på 1500-talet under Gustav Vasas tid har priserna fram till idag inte stigit så mycket!

Den 3 mars JO-anmälde jag Televerket för brott mot sekretesslagens femtonde kapitel, fjärde paragrafen som lyder: "Myndighet skall på begäran av enskild lämna ut uppgift ur allmän handling som förvaras hos myndigheten i den mån inget hinder möter på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång".

Den 7 mars kompletterade jag min JO-anmälan med följande paragraf ur tryckfrihetsförordningen: "Allmän handling som får lämnas ut skall på begäran genast eller så snart som möjligt på stället utan avgift tillhandahållas den som önskar taga del därav, så att handlingen kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas".

Jag hänvisade till ett uttalande av chefsrådmän Sigurd Heuman som varit med och skrivit sekretesslagen och som sade: "Televerket har inget lagligt stöd för sin nya avgift. Servicekravet i sekretesslagen är ställt mycket långt".

Men den 9 mars beslöt regeringen att acceptera höjningen sedan televerket gjort det listiga draget att föreslå att den skulle gälla under en provtid fram till 1 maj 1990. Alla minns vad som hände när momsens på sin tid infördes "på prov"...

Jag fortsätter emellertid att via min JO-anmälan kämpa mot höjningen emedan den springande punkten ännu inte är avgjord – nämligen om nummerupplysningen ska betraktas som service (gratis) eller tjänst (avgiftsbelagd). Håll tummarna!

Eric af Wetterstedt,
medborgarrättskämpe, Leksand.

BOK-NYTT

Fjärrförhör

Ur svensk synvinkel upplevde vi nog allmänt händelserna i augusti i Tjeckoslovakien som något som plötsligt uppenbarade sig, en reformistisk revolution, "en socialism med mänskligt ansikte". I Václav Havels bok *Fjärrförhör* presenteras en annan bild: inom kulturlivets alla områden växte denna process fram som något oundvikligt och av de breda lagren allmänt efterlängtat. De kommunistiska ledare som sympatiserade med denna rörelse var däremot tvechågsna – hur långt skulle man tillåta reformisterna? Men samtidigt ville man stödja dem.

Havels bok är utformad som en serie intervjuer, där utifrågaren Kareö Hviddåla visar stor kunnsighet, och lyckas stimulera Havel att lämna ofta uttömmande svar. Havel behandlar framför allt situationen före 1968, och den under 1970-talet. Han analyserar lugna och skarpsinniga, mycket beroende på att Havel alltid befann sig i händelsernas centrum.

Han övertygar läsaren om att 1968 års experiment med demokrati hade ytterst små chanser att överleva, dels p g a ledargarnityrets attityd, dels den sovjetiska arméns närvaro i alla nyckelposter. En mycket stark frihetslängtan fanns dock hos det tjeckiska folket. Det kulturella klimatet var utan tvekan moget för en politisk förändring. Diskussionerna bland de intellektuella var intensiva, och speciellt teatern fick ett visst spelrum under den senare delen av 1960-talet – och åtskilliga böcker kom ut som samizdat.

Efter den sovjetiska inmarschen försökte reformkommunisterna i statens ledning att tillmötesgå ryssarnas krav i stor

utsträckning. Tanken var att ryssarna då skulle acceptera ett visst mått av frihet. Det var naturligtvis galet resonerat. Tumskruvarna drogs som bekant åt mer och mer tills landet blev en av de mer stalinistiska staterna.

Modigt ställde Havel upp för rockgruppen Plastic People, som förargat regimen med sina frihetsälskande sånger. Han lyckades få dem frisläppta. Havel skildrar ingående hur Charta 77 skapades. Intellektuella träffades i hemlighet och skrev under ett program, som alla stater ju borde kunna acceptera. Charta 77 krävde helt blygsamt, att regimen skulle respektera de mänskliga rättigheterna. Det uppfattades som samhällsomstörtande av de sovjetstödda politikerna, som nu ville vrida klockan tillbaka. Charta 77 var en viktig proteströrelse enligt Havel, men endast på lång sikt. Vi i väst kan knappast föreställa oss hur mycket de fick offra för sin kamp för ett friare och mänskliga Tjeckoslovakien. De fängslades en efter en, och fick avstå från det mesta som gör livet värt att leva. Václav Havel kom också. I tre perioder från 1977 till 1983 befann han sig i fängelse. Han berättar bl a om en sadistisk fångvakt och om brevsamlingen "Brev till Olga". I dessa brev till sin fru försökte Havel kommentera samhällsutvecklingen på ett komplicerat, kryptiskt språk – det var enda sättet att överlista den något enfaldige fångvaktaren.

I boken slut finns intressanta biografiska upplysningar om en viktig del av den tjeckiska kulturen. Trots att den nya regimen med Husak i spetsen i yttre mening har lyckats med sin "normalisering" så visar Havel

att många krafter satts igång. Tjeckoslovakien påminner om en tidsinställd bomb. När omständigheterna blir gynnsammare i Sovjet och angränsande stater, borde det vara dags för ett nytt och mer permanent 1968.

Alf Norbäck
Václav Havel, *Fjärrförhör*.
Ordfronts förlag 1987.

Kina i våra hjärtan

Det hände i Kina. Där lovprisades självfallet hederligheten och Ingmar Karlsson berättar i sin bok *Kina i våra hjärtan* om intryck från sin tid som svensk minister i landet under tre år fram till 1986.

I Sverige råder oföränderligheten i den svenska folksjällen och uttrycken för den finns i Snoddas och Carola.

I Kina är kasten däremot tvåra

rikanska läkare", som påstods kunna få småväxta att växa i vuxen ålder. En elmadrass skulle både värma, bota sömnlöshet, gick, lufrörskatarr och skydda mot nervsammanbrott.

En undermedicin som annonserades ut visade sig bestå av växtfibrer, stärkelse och socker. Järngrytor såldes under beteckningen lågtemperaturbehandlingsteknik, en sopborste av bambu såldes som vakuumentileringsapparat. En blandning av svavelsyra och socker såldes som honung. Grisar tvångsmatades före slakten med cement, för att vikten och priset skulle öka.

I en provins gjordes razzia och 5 729 fall av falsk varumärkesangivelse noterades.

I boken, på närmare 250 sidor, berättar ministern om retorik och verklighet, om den

Reklam ansågs förr förkastligt, men det är numer fritt fram för reklam i Kina

och motiveras av de rådande politiska linjerna. Tidigare såg man reklam som något förkastligt, men bäst som det var svängde pendeln och det var fritt fram för reklam, vilket ledde till att man gick för långt.

Man annonserade för mirakelmedel "uppfunna av ame-

öppna dörrrens politik och om mycket annat.

Få länder har så snabbt som Kina gått från en total okritisk självhävdelse till en öppen kritik av företeelser i det egna samhället.

Framstegen i det kinesiska jordbruket under senare år har

onekligen varit imponerande. 283 miljoner tunnland används för spannmålsodling och på den ytan produceras dubbelt så mycket som på Sovjetunionens 300 miljoner tunnland.

Den kinesiske bonden lyckades öka sin veteskörd med i genomsnitt 12 procent per under en sjuårsperiod. Förklaringen finns i privatisering; böndernas eget vinstintresse har stimulerats. 70 000 folkkommuner har upplösts.

Och nu växer även småindustrin snabbt. Ekonomerna i Peking menar att småindustrierna borde förbjudas. De växer okontrollerat och lägger beslag på de råvaror som de större industrierna behöver...

Motivet för den ökade privatiseringen är att industri- och jordbruksproduktionen ska fördubblas. Det privata initiativet sätts nu i centrum i jordbruk, industri och service.

Ingmar Karlssons *Kina i våra hjärtan* är en roande bok, fylld med intressanta noteringar – och det gäller även det kulinariska området.

Smaken på ormar och råttor ökar. Och i *Kina* har "Rättans år" framgångsrikt avslutats

med slakt på 800 miljoner råttor.

Evald Olsson

Ingmar Karlsson; Kina i våra hjärtan. Askelin och Högglunds förlag. Boken kan köpas genom Contra för 125:-, plus porto.

Våldtaget land

Det krävs mod för att radikalt ändra ståndpunkt i en fråga som ligger en varmt om hjärtat. Det behövs förstånd och ärlighet för att kunna acceptera fakta som strider mot ens uppfattningar. Dessa egenskaper besitter författaren till boken *Våldtaget land (Nu-rapport från Afghanistan)*, C-J Charpentier.

Innan hans besök i Afghanistan april-maj 1986, det besök som boken är en skildring av, hade han vistats ett flertal gånger i landet (och bott i Afghanistan sammanlagt i flera år), såväl under kungatiden som under Daouds diktatur och kommunistdiktaturen som fortfarande råder. Dessutom förstår han och talar det afghanska språket flytande, vilket gör att han kan kommunicera hinderfritt och på ett uppriktigt sätt

med sina afghanska vänner. Och det är en absolut nödvändighet för att kunna göra anspråk på att känna och förstå ett land och dess folk. Det kan inte nog understrykas – hur ofta hör man t ex inte svenskar som, utan att kunna ett ord italienska, uttalar sig om Italien och det italienska folket, efter en sommarssemester i Rimini?

En liknande erfarenhet upplevde Charpentier under sitt senaste besök i Afghanistan, en italiensk TV-journalist [Alessandro Leone, medlem i det italienska kommunistpartiet] och medföljande kameraman vilka svalde allt som det afghans-sovjetiska propagandamaskineriet stoppade i munnen på dem. Utan minsta svårighet – för materialet var, som sig bör, väl förtuggat. Naturligtvis kunde de inte ett dugg afghanska, och hade därför bara kontakt med diktaturens propagandister.

Trots upprepade försök, ett otal telefonsamtal och ett flertal besök, har det statliga italienska TV-bolaget (RAI) inte förmått att ge besked, om Leones reportage har sänts eller kommer att sändas. Eller om det helt enkelt hamnat i papperskorgen (en

from förhoppning!). Kommentarer om det statliga RAI förefaller mig överflödiga.

Charpentier var i början rätt positiv till Sovjetunionens invasion av Afghanistan. Detta kanske främst beroende på att han närde en viss (missriktad) tacksamhet för Sovjets kamp mot nazisterna under Andra världskriget. Men när han återkom till Afghanistan för första gången efter Sovjetunionens inmarsch (som privatperson och således med stor rörelsefrihet – regimen trodde uppenbarligen att han var en lättlurad person som skulle tjäna kommunisternas propagandasystemen) upptäckte han till sin förskräckelse att situationen var en helt annan än han hade tänkt sig.

Framställningen är lätt och flytande, och illustrerad med intressanta foton, tagna av författaren själv. Boken, som är på 114 sidor, är en av den typen som man gärna sträckläser "från pärm till pärm". Och det är vad jag vill råda den som läser dessa rader att göra.

Christer Arkefors

C-J Carpenter; Våldtaget land

CONTRA 4 1989

Contras redaktion arbetar ständigt med artiklar för nästa, nästnästa och därpå kommande nummer. Ibland får vi flytta artiklar som aviserats till ett senare nummer – det finns helt enkelt inte plats. Därför får de som väntat sig en artikel om radionämnden och en artikel om situationen i Sydafrika ge sig till tåls till nästa nummer. Då kommer också en artikel om Östtyskland, Sovjet och Rudolf Hess samt förhoppningsvis en intervju med Milton Friedman.

...kommer i juni